

Snopič 37.

Cena 18 kr.

Slovanská
knihovna.

Славянская
Библиотека.

Slovanska knjižnica.

Urejuje in izdaja And. Gabršček.

Godčevska Lizička.

Olga Žilinska.

V GORICI.

Tisk. in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

V Gorici, dnè 18.

maja 1895.

— Glej naznanilo na drugi strani. —

Naznanilo naročnikom.

Pesmi prof. Antona Funtek-a smo morali odložiti za mesec dni ; izidejo torej 15. junija v dvojnatem snopiču.

To zakasnitev je uzročil nesrečni velikonočni potres, ker je bila silno poškodovana ona papirnica, v kateri je bil naročen poseben papir.

„SLOVANSKA KNJIŽNICA“

Slovanská knihovna. — Славянская Библиотека.

Snopič 37. — Cena 18 kr.

(Cena naročnikom celoletno gld. 1·80, za snopič 15 kr.)

Urejuje in izdaja

ANDREJ GABRŠČEK.

Godčevska Lizika.

PRIPOVEDKA.

Češki spisal Vítězslav Hálek. Poslov. Anonym.

Olga Žilinska.

Slika iz borbe Slovakov za svoj narodni obstanek.

Spisal Jan Janča. Poslovenil Pohorski.

V GORICI.

Tisk in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1895.

~~45973~~

46.797

030000891

Godčevska Lizika.

PRIPOVEDKA.

Češki spisal Vítězslav Hálek.

Poslovenil Anonym.

V GORICI.

Tiskala, izdala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1895.

I.

«Tonček, kateri bo dalje?»

«Kaj pa, Lizika?»

«Glejva drug drugemu v oči, — kateri bo dalje?»

In Tonček jo je ubogal ter zrl Liziki v oči.

Veliki Bog, kakó krasno okó je to! Kje je na svetu barva, ki bi se mogla prispodábljati z ono v njenem očesu? In ko bi tudi bila táka barva na svetu, kdo je oni izvoljenec, ki za to barvo gleda iz očesa? Niti modro nebó ni zalše nego Lizikino okó. Kje je na nebu toliko bleska, toliko dobrote, toliko neskajljene čistote? A ta mila duša, ki ti zré skozi vse to, da človeku jemlje pogled, ko vidi to vse skupaj!

Tonetu se je zakalilo okó. Liziki se prikrade iz očesa drobna solzica, kakor mali lilijin popek; ta popek se je razvil, razpočil — in solzica je kanila na rdeče lice.

«Ne morem dalje, Lizika!»

«Pa pusti! Bom pa jaz dalje».

In obá si padeta v naročje.

Kdo bi si drznil reči, da je poljub bil sladkejši?

Godba je svirala in Tonček je moral k godcem. Toda kakó naj svira? Ni videl niti jedne note, takó se je bil zagledal v Lizikine oči, da jih je videl neprestano pred seboj, da je videl vedno samega sebe v njih, da mu je jemalo pogled. Ko bi imel sedaj zasvirati, morala bi to biti nekaka posebna pesmica, vsaj táka, da bi vsakemu jemala posluh, kakor njemu sedaj jemlje pogled, ko se je zagledal v Lizikino okó.

Tovariš podreza Tončka:

«Tonček, za šmenta, sviraj!»

«Káko drugo pesmico: glava me boli».

«Nečuveno! Takó nakrat!»

«Svirajte brez mene!»

In svirali so brez njega.

Tonček je šel k Liziki ter rekel: »Lizika, ti si mi začarala. Pojdi plesat; povsod vidim le tvoje okó. Ko bi tudi jaz mogel tebi začarati!»

«Ni treba, Tonček. Kaj bi rekel moj ljubček?»

«Kdo pa je tvoj ljubček, Lizika?»

«Ugani, saj ga poznaš».

Tonček je nalašč ugibal ter našteval druge. Lizika se jela glasno smejati.

«Poglej jutri nekoliko bolj v zrcalo, pa ga spoznaš!»

Tonček je stisnil k sebi Liziko, kakor svoje srcé, pa sta plesala, da ju je bilo veselje videti.

To Lizikino okó moralo mu je res začarati, ker so se mu kar megle delale pred očmi, in Tonček, proslavljen plesalec, ni mogel vstrajati v kolu. Kmalu se je zaletel v mizo, da so kar steklenice odskočile, kmalu zopet butnil v koga, da je odletel, kmalu je bil spet v kolobarju, toda vedno na enem mestu. — Naposled pade.

«Haha! Tonček je padel», smejali so se in kričali nekateri. «Prvi oklic!», pritrjevali so drugi.

«Bog ti daj srečo, Tonček, kmalu bo svatba!», smejal se je Vovorkov Janez, ko se je Tonček pobiral s tál. «Toda to ti rečem, tovariš, če me ne povabiš za druga, naj sem, kdor sem, pa ti to skazim pred samimi vrati».

Bilo je še več smeha. Tudi Tonček se je smejal sam sebi, a Lizika Tončku, in zopet so plesali, kakor za stavo.

Pa tudi Lizika se je zagledala v Tončkove oči, in če se ne motim, nič manj vneto in resnično nego Tonček v njene. Poslednje pesmice, katero je sviral Tonček, ni več plesala. Vsedla se je v kôl, toda Tončka ni pustila izpred očíj. Vse je kar gorelo v njej, ker je pesmico sviral Tonček. — Nikdar ji ta pesmica ni bila še takó všeč, kakor

takrat, in nemara Tonček niti ni vedel, da se ji je takó utisnila v dušo. Te njegove oči — ko bi bilo môči takó dolgo gledati vanje, da se jih nasiti! «A čemu bi to ne bilo mogoče?» mislila si je Lizika. «Saj Tonček je itak moj, kakor sem jaz njegova». — V očéh ji je zabliskalo divje veselje, ko je uprav Tonček pogledal z odra na njo. Nekdo jo poprosi za ples. Lizika ni slišala.

«Nečuvveno!», reče mladenič ter stopi k sosedi.

Lizika niti tega ni slišala, ker bi bila gotovo šla plesat, ako bi bila opazila, da jo mladenič prosi.

Ljudjé v krčmi so govorili marsikaj, nekateri šepetajé, nekateri na glas; óni, ki so govorili glasno, so dejali, da je Lizika ošabna, da tudi na njo pride vrsta, da še ni vsega doživela in da za najslabše še nikdar ni prepozno. To vse so govorili nekateri glasno, a óni, ki so šepetali, rekli so nemara še kaj hujšega.

Toda kaj za to!

Čez trenutek je plesal z Liziko Tonček, za Tončkom kateri drugi plesalec, in obrekovanju je bilo konec, vsaj za nekaj časa.

Čez nekaj časa pride k Tončku oni, ki je prvi vabil Liziko na ples, ter reče: «Čuj, Tonček, naj dá Lizika javno razglasiti po vasi, da ne gre z vsakomur plesat in da si izbira. Sicer, pri moji véri, če mi to napravi še enkrat, naj gleda, kdo jo privede nazaj, ko jo izvlečem iz krčme».

«Ti iz krčme? To bi rad videl!», zakriči Tonček ter vstane.

«To se ti lahko pripeti! Kajti če si želiš, naj bi z nikomur ne šla plesat, pa si jo deni domá za zrcalo, da ti muha ne sede na njo. Misliš si nemara, da je krčma kaka steklena kletka, a jaz sam dokažem, da temu ni takó!»

Tonček se je komaj premagal. Nemara bi bil skočil vanj, ko bi ga godci ne bili držali nazaj.

«Tonček, pusti ga!», reče jeden.

«Tonček, sedi ter pusti ga!», reče drugi.

«Prav imate!», pomirja se Tonček. «Ne spleča se mi. Toda veste kaj, tovariši, igrajte danes brez mene, jaz bom pa plesal».

Godci so bili zadovoljni ter so svirali dalje.

Vihar je potihnil in Tonček je plesal z Liziko.

V krčmi je bil tudi „zlati ženin“.

Takó se je imenoval človek, ki je bil na pol blazen na pol pa večni svat. Zlatega ženina so ga imenovali zato, ker je vsakomur rêkal „zlat“. Takó na primer: zlati ženin, zlata nevesta, zlata gospodična nevesta, zlata mati, zlati oče itd. Pripovedovali so o njem, da takó pravi zató, ker ima v glavi eno kolesce preveč ali pa premalo; drugi pa, da zato, ker razume, kaj je ljudém všeč. Težavno je bilo poizvedeti resnico. Sicer pa ni storil nikomur žalega, in če je bil blazen, bil je jeden tistih, ki so mirni in dobri. Hodil je po žegnanjih, po

plesiščih, po božjih potih, a ljudém se je priku-
poval s tem, da je vsakomur rekel: „zlati“. Na
plesiščih je plesal z vsakim in z vsako. Kot be-
daku niso mu nič zamerili, toda dekleta so se
časihi le preveč norčevala ž njim.

Oni, ki se je poprej sprl s Tončkom, ime-
noval se je Krejza. Bil je kmečki sin, in ker je
nemara bil imovit, dovoljeval si je marsikaj, kar
ni bilo prav, kajti mislil si je, da mu nikdo ne
sme zameriti. Ljudjé so govorili o njem, da nima
v glavi vsega v redu, toda on tega ni vedel, ker
ljudjé so si to šepetali po strani.

Zlati ženin je prišel k Tončku in Liziki ter
prosil Liziko na ples.

Liziki bi niti na misel ne prišlo, da bi se
upirala, torej je šla plesat.

Ko je zlati ženin odplesal, postavil je Liziko
zopet poleg Tončka in, pripognivši se nekolikokrat
naprej in nazaj, kakor je bila njegova navada,
dejal: «Zlati Tonček, tu boste imeli zlato nevesto.
Le pogledjte jo v njene zlate oči; ali bi človek ne
hotel imeti ž njo zlate svatbe?!»

In uščipnil je Liziko v obraz.

Kakor sem že rekel, njemu dekleta niso nič
zamerila.

Tonček se spusti v smeh.

«Ali bi pa hotel poljub od Lizike, zlati že-
nin?», upraša ga.

«Kaj pak! Zlat poljub od zlate neveste — kakó sladek bi bil!»

«Toda Tonček, kaj govoriš!», pokara ga Lizika.

«Saj je to le šala! — Toda veš kaj, zlati ženin, dobiš poljub od Lizike, zato pa moraš Krejza malce pošegetati».

«Hej, to ni nič težavnega, zlati Tonček, na Krejza imam že itak skomino», odvrne zlati ženin ter se zgubi med plesalci.

Razun Lizike ni vedel nikdo, o čem je govoril Tonček z zlatim ženinom. Godba je svirala, plesalci pa so plesali kakor na svatbi.

Nakrat pa se vrne zlati ženin v krčmo ter nese nekaj pod suknjo. Nikdo pa se za to ne zmeni; toda po tem, da je gledal neprestano za Krejzom, da je prežal nanj, ko se je privrtil v kolobarju k njemu, je mogel soditi oni, ki je vedel kaj o tem, da to ne bo zaman.

Krejza se mu približa znovič. Predno bi imel človek čas pomisliti, izvleče zlati ženin izpod suknje slamnati venec ter ga položi Krejzu na glavo.

Zlati ženin je tekel za njim ter kričal, da je preкриčal godbo: «Zlati gospod ženin, zlati gospod ženin! Ne izgubite ga. Privežite si ga. Ne zgubite svojega zlatega venca!»

Ljudje so nakrat prestali plesati, godba je utihnila, in po vsej sobi se je slišal le jeden sam smeh; toliko, da niso popokali od smeha.

Krejza je bil kakor na gorečem oglju.

«Kje si, ti beraški pes!», kričal je ter zdirjal za zlatim ženinom, toda v jezi je pozabil, strgati si z glave slamnati venec.

To je še huje spodbodlo splošni smeh, da so nekaterim kar solzé pritekale v oči. Kaj bi tudi ne! Spredaj zlati ženin, za njim pa Krejza z vencem na glavi.

«Čuc!», kričal je zlati ženin ter bežal pred Krejzom.

«Saj tega nisem naredil jaz, zlati gospod ženin! To le takó zraste samo od sebe včasi komu na glavi!»

Krejza je bil kakor ob pamet.

Zlati ženin se naposled ustavi ter, ogibajoč se Krejzovim udarcem, jame skesano plakati in prepevati z zamolklim glasom nekako pesem:

«Umreš li ti, ali jaz —

Ne umreva obá,

Kdor ostane, bo gospod,

Zapoje drugu: «Srečno pot!»

Pa ga jami dá».

Sedaj je še le bilo smeha, kakor bi dež prišel z nebá. Kaj je hotel Krejza početi z bedakom? Če ni hotel, da bi ga ljudjé vlekli čez zobé ter se mu smejali, kjer bi ga srečali, moral je požreti ta žolč, sestiti ter se delati, kakor da je vse to le šala, katero pa on razume.

Toda zlatega ženina so dekleta in mladeniči objemali po vrsti.

Lizika se je še ozrla v Tončkove oči; nakrat pa se je zamislila, ko je čula, kakó ljudje s tem zlatim ženinom zbijajo šale.

«Moj Bog!», mislila si je, «kakó čudna stvar je vendar človek, ki nima zdrave pameti!»

Kakor pravim, to si je ona mislila le za trenutek, kakor bi oblaček prejadral čez solnce, na kar je takój zopet jasno. Iz takih oblakov le redkokedaj pojde dež. —

Svitalo je že, ko je šla Lizika s plesa domov. Tonček jo je spremljal z godci.

Toda vesel je bil ta Tonček, kakor bi se bil okopal pred svitom v veseli vodi.

In Lizika?

Bila je že v postelji, oči so se ji že zapirale, toda pod oknom je še donela godba ter jo zibala v sladko spanje. Vsa vas je še na nogah; stari in mladi poslušajo veselo godbo. Kakó dobro razločuje Lizika Tončkove gosli! Kakó jo Tonček mora imeti rad! In te njegove oči! Do smrti bi ne hotela nič drugega nego imenovati te oči svoje! Toľko krasote je v njih! Ko človek zré vanje — ej, takó mu je, kakor bi se oziral po prekrasni krajini, po kateri se sprehaja Tonček in ona ž njim, ko sta že svoja. —

Godba neha svirati, Lizika zaspí; sanja se ji, kajpak, o njem.

Lahko noč!

II.

Čudne povesti so se jele trositi v Zarobih. S početka so sicer letale posamično, kakor prve lastovke v pomladi; kmalu pa se jih je narajilo več, pa tudi rastle so brez prestanka, in bilo je žlobudranja in govorjenja, kakor pomladi v gaju. Samó dobro ni bilo vse, kar se je govorilo, ter se ni prilegalo k srcu, kakor ptičje petje.

K Stankovim je začel zahajati Krejza. Hudomušni ljudje so govorili, da hodi k staremu Stanku, še bolj hudomušni pa so dostavljali, da mu je padla stara Stankova v oči, da za njim «lazi»; vsi pa so razbrali iz te govorice le toliko, da se Lizika ne bo dolgo obotavljala in da bo kmalu, kmalu svatba.

Prav.

Kdor ni poznal starega Sovčka, on bi ga bil kupil, to je, on bi bil zinil o starem Sovčku katero, ki bi je niti sam Sovček ne bil verjel. Bil pa je tudi kaj znamenit človek ta Sovček. Veselje, šalo in bistrumje, to vse je imel v krvi, in dasi mu je, kakor je dejal sam, viselo že sedem križev na hrbtu, vendar je še lahko služil marsikateremu

zarobljenemu mladeniču za uзор, kakó je treba tudi pri pomanjkanju veselo gledati v svet.

«Čemu pa bi človek govoril samó žalostne reči?», rekel je. «Saj ima že brez tega križev dovolj; ko bi si imeli praviti še žalostne reči, pa bi ves svet bil kakor samostan, ne pa svet».

In prav je imel. Pri tem je spal po noči takó dobro, da niti ni zapiral vrat. Kaj naj mu tudi ukradejo tatje? Ženo? To bi jim privoščil od srcá, da bi vsaj vedeli, kaj je križ na svetu.

Ob žegnanju je vsikdar pripravljaj gostijo; nakupil je koreníčja ter pripravil sok, da je duhtelo dve milji naokrog. Pozval je bajé vso gospôdo iz okolice; toda pomagaj si, če pa gospôda raje gre v župnišče in v grad ter se niti noče oglasiti pri njem! Sok se mu je bajé skisal in dal ga je sosedovi kozi.

«Gospôda viha kviško svoj nos», dejal je. «Toda le počakajte! Jaz jih že mnogo poznam, ki si niso prihranili na svoja stara leta niti toliko, kakor jaz: mir in zadovoljnost».

Starega Sovčka so smatrali za zapisnik ubožanih obćinarjev, kajti zapisoval si je v svoj spomin vse tiste, katerih gospodarstvo je šlo rakovo pot. Če je on zinil o katerem, da dogospodari, navadno ni minulo niti leto in — dogospodaril je. Potem ga je vzel Sovček med svojo četo; dobil je namreč debel platneni jopič, v roké pa rilo; če

pa ni bil zmožen, služiti v Sovčkovih četi, dobil je beraško mavho, pa palico. Stari Sovček je bil izkušen, kakor pokojni Nestor. *) Ljudje so se pri njem nasmejali do sitega, pa so ga tudi visoko cenili in spoštovali. O komurkoli je Sovček začel prerokovati, da dogospodari, o tem so vedeli, da Sovček govori resnico, radi tega je slovel pri ljudéh kot nekak skrivnostnež. Vsakdo se je tega prerokovanja bal huje nego beraške palice; kajti Sovček se doslej še nikdar ni zmotil.

Bilo je opoldne. Sovček je šel z dela ter se ustavil v krčmi, kakor je dejal, «na pol bokala».

Sedel je tam cerkovnik ter prodajal svoje neslanosti, domišljujoč si, da ima razuma za celo občino.

«Kaj je novega, Sovček?», upraša prišleca.

«Mnogo», odgovorí Sovček. «Krejza se je oglasil pri meni, češ, naj ga zapišem v svojo četo».

«Je-li mogoče?», zakliče cerkovnik prestrašen. Slišal je bil namreč zadnji čas mnogo o napovedani svatbi s Stankovo Liziko ter že naprej računal, koliko mu ta vrže postranskih dohodkov.

«Dà, takó je», reče Sovček. «Toda iz tega ni bilo nič. Dečko mora priti še parkrat. Toda ne uide mi. Nosi se že preveč gosposki ter se boji žuljev. Sramuje se, kakor nevesta. Toda on se pri-

*) Slavni ruski letopisec.

vadi. S početka mu nekoliko prigovorim, da postane pogumnejši — drugo pa pojde že samo od sebe».

«No, to pot pa se vendar motiš, Sovček», reče cerkovnik ter si misli, da je izustil nekaj pametnega.

«To nič ne dé, stric. Ti si misliš, če strežeš gospodu patru pred oltarjem, da imaš tudi toliko razuma, kakor on. Temu pa ni takó, boter, ti se ne koplješ v razumu vsak dan. Ti bedak, moraš si poiskati dela na strehah, kakor jaz, pa lahko pregledaš vso vas; takrat tudi razvidiš, kaj se godí na dvoru in na skednju. Nemara si misliš, ko vidiš v nedeljo ljudi v prazniški obleki v cerkvi, da je povsod domá praznik. Moral boš še dolgo prikladati razum k glavi, predno se na njem ogreješ».

Bilo je očividno, da se je stari Sovček razgrel. Na hitrem je izpil svojega pol bokala ter se zgubil skozi vrata.

Ta krčmar je bil čuden človek. Da ni imel rad prazne krčme, to mu odpustimo. Toda poslušajte, kakó se je premedenec trudil, da bi mu krčma bila polna. Če je bila včasih popolnoma prazna in razun krčmarja nijedne žive duše, pa je začel govoriti sam s seboj. S početka je govoril šepetajé, potem glasno, naposled pa jel kričati in razgrajati, kakor bi se prepiral s célo občino. Takó je privabil v krčmo ljudi, ker sodil je, da po tem,

kar je bilo tú slišati, mora si vsakdo mimogredo-
čih misliti, da je v krčmi vse polno ljudij, da se
tú godi nekaj važnega, — da se celó pretepajo.
Takó je prišel najpoprej jeden, potem drugi in
tretji in ko je bilo v krčmi polno, je krčmar
utihnil, gostje pa so se sami razgovarjali med
seboj.

Kakor vemo, bil je tam sedaj cerkovnik. Toda
kaj je bilo mar krčmarju za samega cerkovnika?
S tem se ni imel mnogo pomeniti, zató si je
hotél krčmar nalašč napraviti hrupa, da bi bilo
več gostov. «Kajti, koliko more cerkovnik zapiti?»
mislil si je in nemara po pravici. Zató je začel:

«Grom in peklo! Na vislice ž njim!»

«Toda, toda, krčmar!» prigovarjal mu je
cerkovnik. «Čemu se toliko srdite?»

«Tisoč hudirjev! Cerkovnik! Mislite mar, da
je župan večji gospod nego takrat, ko še ni bil
župan? Naj sem umazana cunja, če mu ne doka-
žem jasno kot abeceda, da ni sedaj večji gospod
nego je bil poprej. Verjamete-li meni ali sebi,
cerkovnik?»

«Vam krčmar, vam!»

«To je vaša sreča! Toda glejte, cerkovnik,
kakor še nikdar nisem katere steklenice piva več
pripisal — zá-me je to nesreča!»

Cerkovnik začudeno pogleda krčmarja.

«Haha! Čudite se, cerkovnik, čudite! To

verjamem. To mi tudi ni zoperno! Zlodi more za svojo naravo, človek pa ne. Pri moji veri, cerkovnik, človek ne more za svojo naravo, ko bi tudi bil iz same slanine in alabastra!»

«Kaj, šmenta! Nemara se daste še raztelesiti, krčmar!»

«Raztelesiti! Jaz raztelesiti? Mene da bi raztelesili! Hahaha! Toda glejte, to le radi tega, ker verjamem več sam sebi, nego zdravniku, ko bi bil tudi najučenejši ter bi delal vse po predpisu».

Krčmar se je jel polagoma pomirjati, kajti njegov poprejšnji ropot je začel že roditi sad.

V krčmo stopi Jarošev Tonček.

«I, glej ga, glej, Tončka!» pozdravi ga cerkovnik. «Veš li kaj novega?»

«Ne vém nič».

«To sem si mislil!» seže mu urno krčmar v besedo. «Jaz pa ti lahko povem najboljše, ker najboljše vem. Krejza se je oglasil pri starem Sovčku, da gresta v svate!»

Krčmar je naredil neumen obraz ter gledal Toneta, da bi videl, kak utis napravi nanj ta novica.

Toda Tonček, kakor bi ga kdo klical k obedu.

«Kaj ta!» reče. «On bi bil šel tja lahko že davno, vaščanom bi bilo to vsejedno. Kaj pa ta naredi dobrega? od njega se nikdo nas ne odebeli».

«Tonček ima prav, krčmar; pri moji veri, on ima prav!» pritrjuje cerkovnik ter nagne kucico. «No, kaj pa je s svatbo?»

«S katero svatbo?»

«Nú, jaz mislim z óno, ki nas tú bode v oči».

«Katera neki?»

«Pojdi, pojdi! Sedaj pa bi se še rad postavljaj, kakor bi niti ne znal šteti do pet. Kaj mar ne hodi Krejza za Liziko?»

Tonček pljune.

Čez trenutek, kakor bi ne bilo nič, pa reče: «Ker ga veseli, njo pa tudi, čemu ne bi zahajal tje?»

«No, ali mislite, da bo kaj iz tega?» poprašuje cerkovnik.

«Nekaj že bo iz tega, to mi smete verjeti, in lahko imate vsakega za osla, ki bi vam rekel, da iz tega ne bo nič».

«Vidite, krčmar, tudi Tonček pravi, da bo nekaj iz tega, ta bedasti Sovček pa nam je hotel nekaj obesiti na nos!»

Saj iz nosa si tega niste izkopali, cerkovnik! nasmeje se Tonček.

Cerkovnik si nehoté seže po nosu ter pogleda dlan, če res ni umazana. Ker pa ni opazil ničesar, nadaljuje:

«Takrat bi mu svirali, Tonček, kaj?»

«To si mislim! Na to bi ne pozabili vse življenje!» pritrjuje Tonček, toda takoj potem pogleda takó globoko v kupico, kakor bi hotel nekaj splakniti z jezika v želodec.

Čez trenutek pride v krčmo Krejza. Najbolj se je temu sevéda čudil krčmar, ker Krejza si je komaj v nedeljo privoščil steklenico piva. Takój pa je uganil, da mora imeti za to poseben uzrok, da si Krejza celó v delavnik privošči steklenico piva.

«No takó, tovariši, svatba bo!» zakliče Krejza še predno se usede.

«Svatba? Čegava pa?», poprašuje premedeni krčmar, kakor bi še ničesar ne vedel o tem.

«Nú, čegava? Moja in Lizikina».

Tonček se spusti v smeh.

«Mar misliš, Tonček, da ne bo?»

«I ne. Jaz ne mislim nič».

«A čemu se torej smeješ?»

«Zató, ker se mi ljubi».

In Tonček se znovič spusti v smeh.

«Kdo pa bo tisti, ki vzame, ali ti Liziko, ali pa ona tebe?», začne Tonček znovič zbadati Krejza.

«To je uprašanje! Jaz vzamem njo, ona pa mene!»

«Ali pa ne bo kake ovire?»

«Kake ovire?»

«I nu takó. Mislim si le, če ne bo kake zapreke?»

«Kaka naj bi bila ta zapreka? Stari takó hoče, moj oče nima nič proti temu, in tudi jaz hočem takó»,

Tonček se zopet spusti v smeh.

«Rad bi vedel, Tonček, čemu se smeješ?»

«To le samó takó».

«Ali misliš to zares, ali v šali?»

«Kakor hočeš».

«Jaz ne morem za to, če te to skli. Toda oklice bom imel kmalu v žepu, potem pa naj se smeje, če hoče, ves svet».

«No, Bog ti daj srečo!»

In Tonček se znovič spusti v smeh.

To pa je začelo Krejza že močno grizti. Računal je namreč že naprej, kakó s to svatbo razjari Tončka; dà, lahko bi se smelo trditi, da prav vsled tega je jel Krejza resno misliti na Liziko, da bi se maščeval nad njim za sramoto, ki ga je doletela na poslednjem plesišču. Toda glej, Tonček se drži, kakor bi ne bilo nič. Tonček se Krejzu le smeje, namesto da bi se Krejza smejal Tončku. Tega se Krejza ni nadejal. Ko bi bil vedel, da taka novica ne napravi na Tončka družega utisa, ne bil bi še takó resnobno mislil na Liziko.

«Toda naj bo!» misli si Krejza. «Saj res-

nica, Tonček, še le pride, in te ne prebaviš več takó lahko. Ni še vsemu konec».

Jedini med vsemi, ki ni vedel, kakó stoji ta reč, bil je cerkovnik. Najpoprej izvé, da bo svatba, potem pride Souček s svojim prerokovanjem, da Krejza kmalu dogospodari, pa zopet Krejza, da bo svatba, in naposled Tonček, ki se vsemu temu le smeje, — niti sam gospod pater bi tega ne razumel. A cerkovnik si vendar želi, da bi bila svatba, in sedaj bi imela biti prav kmalu.

«Kakó pa?», začne cerkovnik. «Kadar bosta v oklicu, takrat bo vendar treba, da napravimo tudi kako podoknico».

«To se razume! Podoknice morajo biti!» dodá krčmar.

«To se razume!» pritrdi Krejza.

In Tonček se znovič spusti v smeh.

Cerkovnik sam se je jel čuditi, kakó se more Tonček neprestano smejati, ko vendar njemu ni trohico ni bilo za smeh. Toda Tončka se ni drznil lotiti, marveč je samó čakal na priložnost, kakor mačka na miš.

«Torej bo dokaj svatov?» upraša krčmar.

«Zakaj pa ne! To se razume! Takšna svatba! To se vé, svatov bo dovolj!» pritrjeval je cerkovnik, «ni li res?»

«Kakó bi naj ne bilo gostov na moji svatbi?» odgovori Krejza ponosno.

«Ali povabite tudi zlatega ženina?» upraša iznenada Tonček.

Krejza je bil kakor na žrjavici. Tudi okó mu je žarelo.

«Tega lahko povabiš ti na svojo roko!» odgovori, toda bilo je videti, da vse vré v njem.

Toda Tonček, kakor je bil že navajen, spusti se zopet v smeh, nemara še glasnejši nego poprej.

Krejza že ni vedel, na katero stran naj se obrne.

Tonček je vstal, pa takó mirno, kakor bi se ne bilo ničesar pripetilo ter bi se on niti ne brigal, kaj se tú govori, približal se Krejzu, potrkal ga po rami, rekoč: «Še ne gremo od oltarja, Krejzaček, to si zapomnite!»

«Toda pojdemo pa gotovo!» trdil je Krejza.

«No, Bog ti daj srečo!»

In Tonček je odšel.

III.

Voda teče, besede se govoré, a ljudjé se spreminjajo.

Krejza je zopet šel k Stankovim. Nekateri so govorili, da hodi v svate, drugi, da hodi že kakor k svojim. Toda to ne škodi nič.

Krejza je prišel, mati se je smejala, oče je predeval pipo z jedne strani ust na drugo, Krejza je zadovoljno pomežikal, a Lizika se po njem niti

ni ozrla. Dà, še dvignila ni svojih krasnih modrih očíj, da bi pozdravila svojega ženina.

Krejza je začel praviti, kakó se domá pripravljajo na svatbo, koliko kokošij, rac, gosij, ovc in praset že krmijo, koliko stricev, tet, bratrancev, sestričin, dedekov in babic, bližnjih in oddaljenih, bo na svatbi, kdo bo vse iz vasi povabljen; toda Lizika kakor bi tega niti ne slišala, dasi je Krejza to pripovedoval glasno in jasno, da sta se stari Stanek in Stankovka kar topila v prôdu očetovske in materske radosti. Toda ona, kakor bi se bila postavila na glavo ter rekla: «Jaz ne!», ni slišala nič, kakor bi se to nje niti ne tikalo. Toda vendar je bila ona njegova nevesta.

Čudno.

Krejza naposled, da dokaže svojo vsestransko previdnost, prisede k njej ter jo prime za roko.

«Počakajte, vse lase mi zmešate», reče Lizika ter mu lahno izpuli roko, da si poravná lase.

Bilo je vsem očitno, da je delala to nalašč.

«Kakó se pa vi pripravljate, Lizika?», upraša Krejza.

«K čemu?»

«Haha! K čemu? Kaj mar ne veste, da bo svatba?»

«Takó?»

«O ti moj Bog! Vi se temu čudite?»

«Komu?»

«Inu, da bo svatba!»

«Čegava?»

«Moja in vaša».

«Kedaj?»

«Nù, kmalu».

«Takó?»

«Toda veste kaj, Lizika. To vikanje se mi zdi zeló tuje. Tikajva se, Lizika!»

«Zakaj?»

«Inu, saj bova svoja!»

«Mislite, po svatbi?»

«To se razume, da po svatbi. Toda saj se lahko začneva tikati poprej, tudi takój».

«Dà, po svatbi».

«Toda pojdite, čemu naj bi ne začela takój?»

Lizika je molčala. Krejza je to smatral za privoljenje.

«Dovoli mi, da te poljubim, Lizika!» šepeta Krejza ter se nagiba k njenim ustom.

«Le drznite se!»

«Ali ne dovoliš?»

«Ne; še le po svatbi».

«A kaj, če te poljubim?»

«Tega vam ne svetujem. Saj vidite, da so tukaj moja mati. Kaj bi rekli k temu mati? Toda oče so tudi tukaj».

Mati in oče se pogledata in nasmejeta, kakor

bi hotela reči: «Nu, saj to razumeva. Burke si brije z ženinom. Pa saj jo minejo te burke».

Krejza ni nehal prilizovati se.

«Torej mi res ne daš poljuba?»

«Ne».

«A če bom pa le siten».

«Počakajte, da pridem».

S temi besedami je vstala ter šla vèn.

Ne vém, kakó dolgo je Krejza čakal, da se Lizika povrne. Toda to vem, da bi bil moral dolgo čakati, predno bi jo bil dočakal.

Lizika je odšla v čumnato in se tam zaprla.

«Ne jemljite «si tega k srcu, Krejza», reče oče. «To je samó dekličje kljubovanje. ki pa prejde samó od sebe. Svoje glavna je, to je resnica. Pa če ne pojde z lepa, — nù, saj sem jaz oče».

Mati je šla vèn, toda Lizike ni našla. Ni vedela, kam se je zgubila, in ko je pritisnila kljuko pri čumnati in so vrata bila zaprta, ni si mislila, da je deva v čumnati, torej se je brezuspešno vrnila nazaj v sobo.

Med tem se je zmračilo.

Za Stankovim skednjem se je razprostiralo polje in pri skednju je stal širok, velik bezgov grm v polnem cvetju. Pred bezgom treba bajé sneti klobuk, kadar greš mimo njega; to pa, pravijo, za to, ker služi v zdravilo za devetindevet-deset bolezni.

Pozneje bomo videli, ali je to res.

Bezeg je duhtel, in na njegovi veji si je prepeval večerno pesem drobni lišček. Ni bil daleč od svojega domovja; prav pod njim je tičalo mehko gnezdece in iz njega je molilo svoje vratove pet mladičev. Nikdo jih ni pobral, mladeniči in dekleta so bili zdravi, kakor bukev, in lišček je prepeval veselo, kakor bi imel pripravljati svatbo.

Vse je bilo že pri počitku, mrčesi so zašpali, le muhe so še brenčale, netopir pa ni letal, in čvrček je prepeval iz polnega grla.

Vsak človek ima svojo zvezdo. Zato so ushajale zvezde na nebó, da je bilo veselje; zato so se lesketale, kakor bi danes ne bilo na svetu nesreče, zato so se bližale, kakor bi na svetu ne bilo ničesar več, kar bi si mogel človek želeti.

Pod bezgom se je nekaj zganilo in lišček se je ustrašil. Zapazivši pa, da je le Lizika, da se ozira proti nebu, da bi našla tam svojo zvezdico, pel je dalje, kakor bi se ničesar ne bilo pripetilo.

Bezgov grm je bil Lizikino priljubljeno mestice. Tam je sedela vsak večer, tam so se ji silile v glavo čudne, prečudne misli o ničnosti človeškega življenja; tam je mislila na Tončka, tam se radovala v svojem srcu, tam jokala, tam prepevala svoje pesmi. Lišček je vedel, da je blaga kakor angelj, da ne stori nič žalega njegovim mladičem, in zato je bil vesel.

Okrog vrta pride Tonček.

Ljubezen začuje tudi najlahkejše stopinje.

Lizika se je pod bezgom nekoliko dvignila in lišček je utihnil.

«Pst!» zakliče Lizika.

Tonček se takoj ozré po grmu in, zapazivši tam svojo Liziko, mahoma preskoči nizki plot in že je bil pri njej.

«Ali že dolgo čakaš, Lizika?»

«Ne dolgo. Ná te bi čakala še dalje».

«Ti si čakala ná-me?»

«Tonček, to veš, na koga pa naj bi čakala?»

«Pojdi no, golobček, saj vem to. Vidim, da me imaš rada».

«Imam».

«Dušica, glejva si v oči!»

Poljubila sta se ter si gledala v oči.

«Toda, Lizika, ti imaš nekako objokane oči».

«Pojdi no, to se ti samó zdi».

In Lizika se je silila k smehu.

«Verjemi mi, to se mi ne zdi. Prosim te, ti si jokala?»

«Ko bi se tudi bila?»

«Kdo te sme žaliti?»

«I nič. Le takó mi je marsikaj prišlo na misli, in to veš, da ne traja dolgo, pa se more človek razjokati».

«Moja dobra duša».

«Naši so kakor brez srcá. Dovolili so Krejzu, da zahaja k nam, pogajajo se ž njim o svatbi, celó zaroko že praznujejo, toda za svojega otroka jim ni toliko mar, da bi ga uprašali: «Ali moreš biti ž njim srečna?»

In Lizika se spusti v jok, v glasen jok. Še le na Tonetovem srcu se je bila prav raztajala ta bolest, to vse, kar je morala dolgo tajiti v sebi, česar ni mogla zaupati niti roditeljem, kakor bi se bilo vse to spremenilo v solzé, katerim ni branila niti jedina sapica, da ne bi tekle iz srcá, kakor so nastale v njem, neskaljene, čiste, iz najglobokejše notranjosti.

Tonček jo pusti, da se izjoka.

«Niti sužnju se ne more goditi huje», ihtela je Lizika. «Še berač upraša otroka, kaj bi rad, a roditelji ne vedó, da njihov otrok je tudi človek. Prodajajo otroka, kakor bi ga ves čas odgojevali le za prodajo ter čakali na kupce, kateri dá več, — o Bog, čudno, da človeku srcé ne počí. Verjemi mi, Tonček, ko bi ne imela dobiti tebe, pa bi ne prenesla tega; ali bi si vzela življenje, ali pa bi morala zblazniti».

«Pomiri se, dete moje, saj se ti ne sme nič zgoditi», tolaži jo Tonček.

Liziki je res odleglo, ko je potožila svoje bridkosti Tončku.

«Verjemi mi, Tonček, da se mi često zdi, da

niti Bog ne more šteti za greh, če si človek vzame življenje, ko s človekom takó ravnajo, kakor bi niti ne bil njihov, ko se mojim željam in solzam smejejo, kakor bi niti ne bile vredne, da bi jih slišal človek, ko beseda otroka ni niti toliko vredna, da bi ji naklonili uhó, — Tonček, kakó zeló sem jaz vendar nesrečna!»

Tonček vzame njeno glavo v svoje naročje ter ji s poljubci zbriše solzé s krasnih očes, poljubljuje usta ter stiska njeno glavo k svojemu srcu, da bi tam slišala, kakó mu bije v njegovih prsih za njo, kje je njen pravi dom.

Lišček je utihnil. Mladiči so stegali svoje vratove, kakor bi nekaj ščebetali, toda samec je zletel k njim, nekaj jim pošepetal, pa so umolknil tudi oni.

Nebó je bilo polno zvezd; vsaj človeku se je zdelo, da se ni prikazala nobena nova več. Ali glej, jedna je padla z nebá.

Čegava je bila ta zvezda?

Lizika se je streznila.

Njene oči so bile kakor vijolica, kadar se umije v rani rosi. Zagledala se je v Tončkove oči, in bilo ji je, kakor bi se do smrti ne mogla odtrgati od njih.

«Vidim, Tonček, ti nisi nikdar dvomil o meni».

«Kakó bi ti naj ne zaupal popolnoma?»

«Ne dvomi niti zanaprej! Ne vem, kaj naši

nameravajo z menoj, kaj so sklenili nad mojo usodo. Sedaj mi je že vsejedno. Toda, naj pride, karkoli hoče, verjemi, da se ti ne izneverim nikdar, ko bi me imelo to veljati tudi življenje in bi jaz postala nesrečna!»

Tonček jo poljubi v odgovor.

Lišček je zopet zapel, kakor bi mu bil narastel pogum.

«Sedaj pa se razidiva, Lizika; vaši bi te utegnili pogrešati».

«Saj mi je takó, kakor bi imela iti med tujce, kadar grem domóv. Naj se ti sanja o meni in bodi zagotovljen, da se bo tudi meni sanjalo o tebi, ker sem tvoja na veke».

«Že davno vem to, Lizika, da si dovolj krepka, da preneseš vse. Lahko noč!»

Toda Lizika še ni mogla reči: „Lahko noč!“ Takó, kakor bi se imela odtrgati od svojega srca, prevzela je nenadoma velikanska boleštno njeno dušo, kakor bi se imela ločiti s Tončkom za zmiraj. Objela ga je okrog vratú, poljubovala mu lice ter ga kropila z vročimi solzami. Le s silo se je komaj mogla odtrgati od njega in z ihtočim glasom je klicala za njim: «Lahko noč!»

Ni šla niti več v sobo, marveč naravnost v svojo čumnato. Tu se je ulegla, sklopila oči ter mislila na Tončka, in bržkone se ji bo tudi sanjalo o njem.

Zunaj je nekaj zašumelo, kljuka je zaškripala, vrata se odpró, in v čumnato stopi Lizikina mati s svečo v roki.

Lizika se prestraši.

«Na usmiljenje božje, kaj pa je!», zakriči ter sede v postelji.

Mati ni odgovorila. Delala se je, kakor bi nekaj iskala, premetavala reči jedno vrh druge; bila je kmalu tu, kmalu tam, a na hčerko kakor bi niti ne hotela pogledati.

Naposled postavi svečo na mizo, odkašlja se ter reče:

«Kje si pa bila?»

«Za skednjem, mati, pod bezgom».

«Sama?»

Lizika ne odgovori.

«Nimaš jezika, kaj? Ali si bila sama?»

«Bog vé to, da nisem nikdar sama. Če pa je bil ta, na katerega mislim, ki je v mislih vsikdar z menoj, če je bil ta osobno pri meni, pa tam nisem bila sama».

«Nú, lepó. A ženina si pustila sedeti».

«Jaz ne poznam ženina».

«Obnašaš se res takó, kakor bi ga ne imela».

«Takó, kakor zmiraj. Nikdar ne bom drugačna».

«Nú, naj bo! Toda to znaj, da drugi teden bo svatba».

«Tega, mati, ne bo!»

«To se vé, ko bi tebe uprašali za dovoljenje».

«Če imate káko drugo nevesto, ne samo mene, pa bo to mogoče. Toda moje svatbe ne bo, tega vas zagotavljam, mati, ali pa naj mi Bog odtegne svojo milost».

«Pusti Bogá! Ti si že brez tega zgubila njegovo milost. Saj ne stoji nikjer zapisano, da naj se stariši ravnajo po želji otrok, kakor se njim poljubi. Ali razumeš?»

«Delajte, kar hočete! Moje svatbe ne bo. Moj pogreb — ta bi utegnil biti, toda svatba nikdar. To je vendar zavisno tudi od moje volje!»

«Glejte jo no, hčerko! Kar nakrat! Kakó se zna odrezati!»

«Za Boga vas prosim, mati, ne govorite dalje, sicer me pripravite ob pamet. Bodite prepričani, da se ne bom dalje pričkala z vami. Ravnajte, kakor vam narekuje pamet, toda k oltarju me ne spravite».

«Mar naj te ponesem tje! To pa to! Glejte jo, to veliko gospó!»

Lizika ni odgovorila besedice. Legla je, kakor bi se to ne tikalo nje, kar mati govori, ter se delala, kakor bi spala.

Mati pa nadaljuje:

«Čedni so ti otroci, kaj ne? Glavice imate, pa káke! Izkušene ste, ve dekleta! Stariši naj bi

vas ujčkali, ve pa še rečete: nočem! — To je lepó».

Lizika se zopet dvigne.

«Za Boga vas prosim, mati, saj imate vendar človeško srcé. Če nočete biti mati, bodite vsaj človek ter ne zahtevajte na vrat na nos, naj bom nesrečna!»

«Prazne marnje! Jaz naj storim vse tebi na ljubo; kaj pa storiš ti, vrla deklina? Odgovarjati znaš, to je resnica, toda mene ne premotiš. To so že stare reči, katere pa dobro poznamo».

«Nu, mati, delajte, kar hočete. Če me le primorate, pojdem. To pa vam svečano povem, da ne storim ni za las več nego bom primorana».

Lizika se vleže, mati pa, misleča, da hči dovoljuje, vzame zopet svečo ter gre iz čumnate. Ko bi jo bila Lizika videla v lice, bila bi videla, kakó je zadovoljen smeh preletel čez materina usta.

Vrata se zapró, na mesto sveče pa proderó skozi okno lunini žarki ter se upró ob zid tihe čumnate, kakor bi tu bilo zopet vse dobro.

V razburkanem Lizikinem srcu pa je dozorel trden sklep; oči se ji zapró, usta nasmehnejo, — sanjalo se ji je o Tončku.

Na bližnjem bezgu je še prepeval lišček, zvezde so se lesketale na nebu, toda pri Stankovih je utihnilo vse.

Nemara je bilo vse dobro.

IV.

Stvari zore nenadoma, toda najurniši med vsemi je čas.

Stari Sovček je hodil danes po vasi v „paradi“. Imel je namreč prazniški „nalivnik“, kakor je imenoval svoj klobuk, čisto belo srajco, prazniške hlače, čeden ovratnik in polikane škornje. Rekel je, da se je danes prelevil za to, da bi se Krejza ne zbal njegove „armade“. Ljudje so se čudili, čemu govori to prav danes, ko ima biti Krejzova svatba. Toda Sovček jih ni pustil k besedi; cerkovnika je ozmerjal za osla ter bil ponosen na svoj zapisnik, ali na svojo „armado“, v kateri je bil on general.

„Zlati ženin“ je dirjal danes po vasi kakor obseden, ni pa govoril, da bo to zlata svatba. Bil je tudi pri Tončku, in ko je odšel od njega, je bil slabe volje. Bil je tudi pri Stankovih, hotel govoriti z Liziko, toda Lizika ga ni pustila k sebi. Zaloputnil je z vratmi, odšel v krčmo ter tam pil na jezo. Sovček pride k njemu; kmalo se spoprijateljita ter ozmerjata ljudi, češ, da so osli in teleta, katere oštevke pa je zlati ženin takój spremenil v zlate osle in zlata teleta.

Nú, naj bo.

Pri Stankovih je imel danes cerkovnik dela čez glavo. Vzeli so ga za starešino, in starešina je

učil Liziko, kako ima iti k oltarju, kakó se posloviti od starišev, kakó ima poklekniti, kakó biti starišem in možu pokorna, kakó se posloviti z družicami in kakó plakati.

Poslednji poduk pa je bil nepotreben, saj jokala je Lizika že brez njega dovolj.

Kaj pa Tonček?

Mislim, da bo bolje, če pustimo Tončka nekoliko zadi. Med tem pa omenimo samó to, da se je delal hladnokravnega, da ni verjel ljudem in da se je kazal pogumnega kakor navadno.

K Stankovim so se shajali gostje od vseh strani, iz vseh kotov od blizu in daleč. Na svatbo se shajajo ljudje veselejši, nego s svatbe domóv, zato so gostje ukali že na vasi, še predno so stopili v hišo. Stari Stanek je miren, kakor bi bil nocoj dobro spal, in Stankova je danes najmodrejša, odkar živi. Omoži hčerko, takrat pa pride modrost sama od sebe.

Cela tolpa žensk se je zbrala pod okni, kjer pregledujejo pozorno vsakega gosta od glave do nog, naj že gre ven ali notri. Pri Stankovih danes ne štedijo piva niti sladke žganjice; poliček in čaša gresta med ženskami iz roke v roko.

Sovček se je tudi postavil na strani. Tarna, da je domá pripravil veliko gostijo, da se mu ves sok skisa, ker danes dere vse k Stankovim. Toda to baje nič ne škodi, vsaj se Krejza spomni nanj,

ko si obrusi pete. Danes mu to baje še privošči, jutri pa itak pride k novačenju, in Sovček ga potrka po rami ter mu pové, da je sluga.

To je ženske razjarilo, da Sovček govori slabo o Stankovih, ko vendar one dobé danes toliko jedi in pijače. Še piti mu ne dajo.

Jedna pa reče:

«Ta Sovček ima vendar neumita usta. Glej ga no! Kakor bi se imeli Stankovi ravnati po njegovi volji, da bi Lizike ne omožili! To pa to! Oni to tudi učinijo, le pojdite, pa jim povejte! Nečuveno! Saj ima Lizika Krejza dovolj rada!»

Sovček se raztogoti.

«Oj ti strupena baba! Da vendar noče udariti strela ter izbiti ti tvoj poslednji zob! Vsedi se na metlo, čarovnica, daj nasipati na-se smodnika ter zleti v ozračje! Ti strupena ozebljina, pojdí na verigo k našemu mesarju, pa lahko lajaš, kakor se ti poljubi. Kaj misliš, ti odtrgana, plesnava škodlja, da je to kaka malenkost, napraviti hčer nesrečno? Ti stara grdoba! Takih bi potrebovali par ducetov, pa postane iz naše vasi kaluža, da bi niti čmrlji ne hoteli bivati v njej! Ti si, le zapomni si, gnila klepetulja! Ko boš potrebovala metlo, pridi k meni, pa lahko skozi moj dimnik zletiš v ozračje».

Nekateri so se smejali, drugi kričali, baba je upila, da je preupila vse; škoda, da je nikdo ni razumel.

Med tem se pripelje ženin.

Sedaj se je še le začelo porivanje, besedovanje, šepetanje in hvala! Kakor bi ga še nobena doslej ne bila videla.

Krejza se bliža k vratom. V tem prihruje od nekod iz tolpe zlati ženin. Dirjal je na vso sapo ter preskočil Krejzu pot pri vratih. Vsi so se smejali, najbolj zlati ženin, najmanj pa stari Sovček.

Konja nista hotela k vratom.

Ženske so šepetale, da bi to moglo pomeniti nesrečo, ter drezale druga drugo, da bi se to ne reklo glasno — danes je baje to drugače.

Nikdo ni manjkal, svatba se je imela začeti.

Starešina je začel svojo komedijo; začel je jemati slovó, da bi pripravil v jok roditelja in nevesto, ženske in otroke, glavno pa, da bi dobil mnogo novcev. Posrečilo se mu je to, kajti vsi so jokali. Samó Lizika se ni jokala.

Lizika ni niti vedela, kaj se godi ž njo. Stala je poleg Krejza ter gledala ga takó malomarno, kakor bi ga niti ne poznala, kakor bi bil to kak tujec, kakor bi ne vedela, čemu stoji tukaj.

Starešina je dokončal svoje šale ter silil Liziko, naj poklekne.

«Čemu pa?», upraša Lizika.

«Saj vidite, da tudi Krejza kleči», pošepeta ji starešina ter sili Liziko, naj poklekne k njemu.

«Toda čemu?»

«I nú, roditelja vama dasta blagoslov!», odgovori starešina.

«Ah, takó!»

In Lizika ni pokleknila.

Starešina jo skoro potlači k tlom, češ, naj poklekne.

Lizika poklekne, toda ni vedela, kaj in kakó.

Klečala je dolgo. Še na misel ji ni prišlo, da ima takój zopet vstati, in bi bila klečala še dalje, ko bi je starešina ne bil dvignil.

Dete je dobilo roditeljski blagoslov kot znamenje največje ljubezni in — več ni potrebovalo!

Ljudém sé je sevé zdelo to Lizikino ravnanje čudno, nerazumljivo. Stari Sovček je imel vedno na jeziku osle in teleta, zlati ženin pa zlate osle in zlata teleta, toda Stanek in Stankova sta bila najsrečnejša med vsemi na svetu.

Moralo je iti vse lepo po vrsti. Red je glavna reč in, kakor se je godilo drugekrati, moralo se je goditi še danes.

Prišli so godci, postavili se na dvoru ter zasvirali slovesno koračnico.

To je bilo znamenje, da treba iti v cerkev.

Čemu tudi odlašati? Reč treba dokončati, časa za pomisleke je bilo dovolj; sedaj je treba misliti na druge reči. Gospodinja ima dela polne roke, torej bolje, če se izvrši svatba poprej nego pozneje.

Tudi Tonček je stal med godci ter se kazal veselega. A čemu bi naj ne bil vesel? Kakor bi se vse moralo vršiti na navadni način! Kakor bi samó takrat moral biti človek žalosten, kadar joka, vesel pa, kadar vriska! Čemu bi ne moglo biti enkrat narobe?

Svatbeni sprevod se poda na pot.

Lizika ni bila ni rdeča, niti blede, ni omahovala niti stopala trdo; šla je, kakor po navadi.

Stopijo na dvor in Lizika je gledala med godci za svojim Tončkom. Takój ga zapazi, pa tudi Tonček jo kmalu zagleda ter stisne zobé.

Lizika ga nekako pomenljivo pogleda. Ko bi bil znal Tonček čitati v njenih očéh, bil bi razumel ta pogled; toda on ni znal čitati in ni ga razumel.

Lizika se je Tončku nasmejala in to ga je razgrela.

Ko bi bil znal razbrati človeški smeh, bil bi ga razumel; toda on tega ni znal in ni razumel.

Do poslednjega trenutka ni verjel, da pojde Lizika s Krejzom k oltarju; vsakogar je oštel, vsakomur se nasmejal ter pustil govoriti, kdor je hotel govoriti. Mislil si je svoje in trdno verjel. Za Liziko bi bil dal življenje; za njeno zvestobo bi bil zastavil dušo, sedaj pa je videl, da jo kmalu zgubi.

Ko bi bila le že šla ter ne izvabljala celo to krdelo strašil iz njegovih prsij! Toda ona se je

nasmejala, vrgla mu miloščino od tega, kar je smatral poprej za svoje imetje, vrgla mu darček, da bi ž njim opravičila svoj greh, kanila mu kapljico na razpaljen jezik, a njegova duša je gorela v strašnem plamenu.

Toda stoj!

S preziranjem ji je plačal to beraško miloščino, vrgel ji pod nogé izdajski Judežev denar, za kateri ga je prodala.

Ni zakričal, ni padel v omedlevico, toda čelo se mu je zmračilo, srcé zatrepetalo in žolč se je razlil po vsem telesu.

Njegovih pogledov sevé Lizika ni več videla. Sprevod ni smel odlašati, v cerkvi so ga že čakali. Lizika se je nasmejala Tončku ter šla k cerkvi s svojimi družicami in mladeniči.

Godci so zasvirali koračnico ter jo krenili za sprevodom; ljudje so govorili, da je vse to slovesna svatba, jako slovesna, ker je godba.

Nikdo pa ni opazil, da se je Tonček izgubil med godci in da je zdirjal domov. Danes sta nevesta in ženin glavni osebi, da je veselo povsod, v kuhinji, na ognjišču, na dvoru, v ustih, v srcu, v glavi — preveselo je povsod. Katera bolest je tolika, da bi prevpila veselje ter obrnila ná-se pozornost?

Gotovo ne ta, da je Tonček ušel godcem, da se je izgubil iz spreveda.

Pri cerkvi je bil postavljen zelen, z venci in trakovi ozalšan slavolok — zaročencema na slavo. Zagromeli so nekolikokrat tudi možnarji, pokale puške in hrupa je bilo dovolj.

Stopijo v cerkev.

Ta je bila že polna ljudij; komaj je sprevod mogel skozi.

Zaročenca poklekmeta na klečalnik, nalašč pogrtnjen z rdečim suknom, ki se ne rabi pri vsakih. Obema položé na glavo vence in obredi so začeli.

Nevesta je bila videti nekako odločna; vsako besedo, ki jo je govorila, izrekla je glasno, krepko, da se je slišala po vsej cerkvi in je vsakdo moral verjeti, da prihaja iz srcá.

Duhovnik upraša ženina :

«Ali jemljete to nevesto iz ljubezni?»

Ženin odgovori: «Dà».

Duhovnik upraša dalje: «Nimate li s kakim dekletom kake obljuje, ki bi vas vezala?»

Ženin odgovori: «Nimam».

Nastane grobna tišina.

Duhovnik dvigne stolo, da bi jima zvezal roki.

Poprej pa še upraša nevesto :

«Ali jemljete navzočega ženina iz ljubezni?»

«Ne»; bil je nevestin odgovor.

Duhovnik si je mislil, da se je Lizika zmotila, torej upraša še enkrat glasno in razločno:

«Ali jemljete navzočega ženina iz ljubezni — ali prisiljena?»

«Prisiljena!», odgovori Lizika z razločnim glasom.

Nikdo ni dihnil, kajti ko bi bil dihnil, bili bi ga slišali.

Duhovnik upraša: «Uprašam vas pred Bogom tretjič in poslednjič: ali jemljete navzočega ženina iz ljubezni ali prisiljena?»

«Prisiljena!», odgovori Lizika krepko in razločno.

Duhovnik še upraša: «Imate-li s katerim drugim obljubo, ki vas veže?»

«Imam!», odgovori Lizika.

Obred je bil končan.

Med vsem ljudstvom v cerkvi nastane šum, čudno, prečudno šepetanje; vse strmi, in čudne besede spremljajo te poglede; — vse je bilo kakor preplašeno krdelo ptic, ki se dvigne s tal ter leti čez goré in doline.

Duhovnik spusti štolo ter se obrne k oltarju; ženin in nevesta vstaneta in bilo je po svatbi.

Na koru so že čakali godci. Hoteli so po končanem obredu spremljati sprevod z godbo; čakali so samo povelja. Po tej promeni pa obstanejo kakor okameneli.

Lizika se obrne h koru ter zakliče s krepkim glasom:

«Tonček, moj jedini Tonček, stopi k oltarju!»

Šum med ljudmi je naraščal; vsakdo se je obračal h koru ter čakal, kaj se zgodi. Godci so pogledovali za Tončkom, toda ni ga bilo tam.

Lizika je čakala, kakor oni, ki umira od žeje, na kapljico vode; toda Tonček ni prišel.

«Tonček, pristopi k oltarju!», zakliče še enkrat.

Nikdo se ne odzove, nikdo ne odgovori.

Liziko popade čudna slutnja.

Krene izpred oltarja med ljudi, ki se ji umičejo, kakor omamljeni na desno in levo. Hitela je na kor, klicala Tončka, toda ni ga bilo tam.

Zdirjala je s kora, tekla preko vasi, dirjala kakor obstreljena srna. Ljudje se usujejo iz cerkve, godci zlezejo s kora, sveče pri oltarju ugasnejo, duhovnik otide iz cerkve, na vasi pa si opazil največjo zmešnjavo.

Godci otidejo v krčmo. Kam tudi hočejo iti?

Gostje niso hoteli več k Stankovim na obed, torej tudi oni krenejo v krčmo. Stankovičeva sta dirjala sem ter tje kakor zmešana; prišla sta tudi v krčmo ter vabila na gostijo, na katero so takó dolgo delali priprave.

Nekateri so šli, drugi ne.

Bila je to čudna svatba.

Krejza ni vedel, kam ima iti, ali domú, ali k Stankovim. Ni pa šel nikamor. Še le čez nekaj časa gre iskat Liziko, da bi se popravilo, kar je skazila.

Lizika je najpoprej zdirjala v Tonetovo stanovanje. Ker ga tam ni bilo, zdirja kakor obupna iz hiše. Strga si venec z glave, puli lase; v njenih očéh si opazil grozo in strah.

Med tem jo sreča Krejza.

«Lizika, prosim te, bodi pametna!», reče ji.

«Neusmiljenci!», zakriči Lizika. «Če sem ob pamet, kdo je to zakrivil drugi, nego vi vsi, ki ste se preveč igrali z mojim srcem!»

Vsa obupana zdirja v krčmo.

V krčmi je že vsakdo pripovedoval, kar je vedel.

Lizika krene naravnost k godcem.

«Kje je Tonček?», zakriči ter se zgromadi na tla. Komaj se je streznila. Tončka ni bilo tukaj. Jedni so rekli, da je odšel na to, drugi, da je šel na drugo stran.

Lizika se vsede. Njene oči dobé nekak čuden lesk.

«Veličastno nebó, ali res nimaš več milosti!», zakriči in njen krik reže ljudém srcé kakor britva.

Nekateri se zgrozé, drugi jokajo.

«Zasvirajte mi Tončkovo pesem!», zakliče.

Godci zasvirajo.

Lizika vzame ónega, ki je navadno sedel poleg Tončka, ter ga pelje na plesišče.

«Ti si moj Tonček!», pravi mu ter pleše z njim.

Bila sta sama, nikdo drugi ni plesal.

Lizika se vsede; bila je kakor na pol mrtva. Zmešala se ji je pamet. Jeden dan toliko preživeti — pač nikakor ni čudno.

Tonček je šel v bližnje mesto ter se dal zapisati k vojakom.

Bila je to čudna svatba.

V.

Od tega časa je preteklo dokaj let.

Pride pomlad in cvetice poganjajo popke, pride jesen in svetice venó. Leta tekó in ljudje doraščajo, pride smrt in napravi vsemu konec.

Niti življenja so v neštevilnih slučajih takó stkanе, da to le malo kdo razume. Mojster jih sledi, a smrt prestriže. Vsi živimo jedno življenje, drug poleg drugega, pa vsakdo drugače. Stotero življenj vidimo poleg sebe, pa često si ne vemo pomoči za bližnji trenutek. Niti najbližje bodočnosti nikdo ne ugane. Kdor pa ravna proti večnim človeškim osnovam, proti zakonu prirode, nad tem se strašno maščujeta človeštvo in priroda. Škoda, da to maščevanje doseže časih tudi nedolžne žrtve.

Malomarno gledajo teči bratovsko kri; žeja jih, pa pijejo kri svojih otrok.

Uboga Lizika!

Poznajte človeka, poznajte prirodo in razumite vse, kar vam je potrebno za to življenje! Kdor se odvrne od tega ali celó sramoti, greši ter si koplje s svojimi rokami prezgodnji grob.

Kaj je pomagalo starišem revne Lizike vse tarnanje in obupovanje? Nesreča se ni dala popraviti, Liziki niso mogli vrniti razuma. Spoznali so sedaj, da se sreča otroku ne dá vcepiti s silo.

Toda Bog jim daj večni mir! Že jih pokriva hladna zemlja, že so dali račun od tega, kar so tu zagrešili.

Stari Sovček pa je še svež kakor veter. Še vedno je general svoje „armade“, h kateri prišteva tudi Krejza. Kmalu je prišlo vse na dan in Sovčevko prerokovanje se je izpolnilo. Krejzovo imetje je bilo sezidano na pesek; hotel si je z Liziko pridobiti pomoč.

Pri Stankovih je pusto, zeló pusto. Ljudje se tega stanovanja bojé, nikdo ne stopi vanj; celó berač, ko bi imel potrkat na vrata, gre mimo. Bezeg za skednjem je ovenel, liščeki živé že v mnogih pokolenjih, toda njih gnezdo na bezgu je prazno.

Lizika je posédala prvi čas mnogo in mnogo pod bezgom. Mislila je, da pride k njej Tonček.

Čakala je zamán. Tonček ni prišel, ona ni več zahajala tje, lišček tudi ni več priletel, bezeg ni več duhtel, zato je tam žalostno, jako žalostno.

Dokaj let je zopet preteklo ter prineslo veliko prememb. Starsi ljudje so pomrli ter vzeli Lizikino tajnost s seboj v grob, otroci so odrastli in ti o tem niso vedeli mnogo. Vedeli so samó, da je Lizika blazna. Vsi so bili proti njej hladni, kakor je na svetu sploh, kadar se komu izneveri sreča. Otroci na vasi so kričali za njo in se ji smejali; ona se je branila, vsled česar je postal smeh še večji.

Lizika ni zamudila nijedne godbe v vsej okolici. Če je le slišala, da bo kje godba, ko bi bilo tudi nekoliko ur hoda, morala je biti tam, kjer je ostala vsikdar do jutra.

Plesala ni nikdar. Stopila je navadno v kôt ter gledala godce. Če je kateri godec spregovoril ž njo, bila je vsa blažena. Za to jo nazivajo „Godčevska Lizika“.

Da išče med godci svejega Tončka, o tem že marsikateri godcev ne vé več; za to pa se ji marsikje smejejo in zbijajo ž njo šale; časih jo celó žaliyo. Lizika se vé tega več ne razume in to je njena sreča.

Nemara bi vstrajala na plesišču ves teden, ko bi trajal ples takó dolgo. Pozabila bi na jed in pijačo, samó da more poslušati godbo.

Le malokedaj se zasmеje, pač pa čеsto razjoka, in to vsikdar, kadar se spomni, da tam ni Tončka. Ljudjé se kajpada ne zmenijo za ta jok. Pravijo, da je nora, ter mislijo, da so s tem povedali vse.

Mogoče, da imajo prav.

Kdor pa vé, kaj je bila poprej, a kaj je sedaj, razjokal bi se sam nad njo.

Bilo je letos ob žegnanju, ko je tudi k nam prišla Godčevska Lizika, kar se pripeti vsako leto.

Bila je na plesišču do jutra in v jutro me je prišla zbuditi, naj grem pogledat, kaj je vse že izvršila. Jaz sem šel gledat ter sem videl, da je vse osnažila in pospravila po hiši. Pohvalil sem jo in s tem sem se ji prikupil do dobrega.

Sedla je na stopnjice ter bila videti močno zamišljena.

«O čem premišlujete, Lizika?», uprašam jo.

«Naši so pripravljali svatbo, pa jim je skipelo maslo», odgovori mi ter se spusti v smeh.

«Ali vas to veseli, Lizika?»

«To ne. Toda, ko bi ne bili povabili cerkovnika, bilo bi vse dobro».

«Koga bi naj bili povabili?»

Lizika se nakrat strese in vsako moje uprašanje ostane brez odgovora. Bila je zamišljena, in zdelo se je, da ne sliši.

Moja dobra mati me pozove na stran ter mi pošepeta, naj jo uprašam po Tončku in naj ji zapojem kako pesem.

Sedela je še vedno na stopnjicah, in ko se ji približam, se je očividno zopeta ustrašila.

«Lizika, kakó imamo danes čedno po hiši», rečem ji.

«Jaz sem danes počedila, glejte», pobaha se zopet.

«Moram vas za to pohvaliti».

«Ali tukaj so otroci; ti ne smejo slišati!», dejala je ter se bojazljivo ozrla okrog.

«Čemu se bojite otrok?»

«Malopridni so, pa bi se mi smejali».

«I ne. Prav veseli bi vas bili».

«Mislite? Vidite, dobro sem pospravila. O, jaz bi bila dobra gospodinja».

«Ko bi vas Tonček videl, bil bi vas vesel». Lizika poskoči.

«Kje je Tonček?»

«Tega ne vem, Lizika».

«Kje ste ga videli?»

«Oj, on je daleč».

«Dà, vém to, vém in ga ne morem najti», zatarna Lizika, sede na stopnjice ter jame jokati kakor dete.

Njene besede niso bile bedaste, in človek bi

si skoraj mogel misliti, da se ji nekoliko jasni v glavi.

«Je - li, da ne poveste tega nikomur?», upraša bojazljivo.

«Ne povem, Lizika».

«Torej znajte: Tonček je bil moj ljubček. Vam to povem, toda drugi ne smejo vedeti. Oni bi mi ga zopet ne dali. Ljudje so hudobni».

Zopet sede na stopnjice ter me gleda takó, da sem razumel iz tega pogleda, koliko me ceni, ker mi je zaupala svojo tajnost.

Na to začnem nevedoma žvižgati neko godčevsko pesem.

Lizika jame pozorno poslušati.

Ko je bila ta končana, začnem drugo, pa zopet tretjo, kakor mi je katera prišla v glavo.

Lizika se nakrat zgane. Okó se ji zjasní, takó tudi obraz; nekolikokrat prikima po taktu z glavo, pa jame peti neko starodavno polko brez vsake napake. Zdelo se je, da vsa živi v tej pesmi; po licu se ji razlije blaženost, nemara da tudi v srcu. Vsaj, kdor bi jo bil videl, rekel bil bi, da je srečna. Ko je bila pri koncu, je začela znovič in njeno veselje je naraščalo.

Nisem je motil ni z besedo niti s pogledom.

Ko je dokončala, sedla je zopet na stopnjice ter se zamislila. Časih so se ji še zganile ustnice in posamični glasovi so me poučili, da si še poje

v mislih to pesem, da še živi popolnoma v tem, v kar se je zamislila.

Na to me zopet pogleda, vstane, prime za rokó ter reče :

«To je Tončkova pesem».

«Ali mu je bila ušeč?»

On jo je sviral, jaz pa sem plesala; pa je nehal svirati ter je plesal z menoj. O, on zna plesati».

«Ali je bil zal?»

«Seveda. Njegovo okó, to je bilo krasno okó!»

Zopet je sedla na stopnice ter se je spustila v jok.

Da bi jo spravil na druge misli, začel sem ji zopet žvižgati razne pesmice. To je pomagalo. Ni trajalo dolgo in ona je zopet pela «ono Tončkovo»: zopet je bila za trenutek srečna.

Videti človeka v največji nesreči za trenutek srečnega, ko popolnoma verjame, da je zares srečen, videti pa valiti se nanj v najbližjem trenutku vsa bremena groze, ki so zmečkala njegov dušni mir, — to je nekaj, od česar se srcé v človeku razjoče.

Lizika je končala ter zopet z jasnim očesom gledala ná-me.

«Tonček pride», dejala je.

«Gotovo pride, Lizika», pritrdim ji.

«Vi tudi veste to?»

In vstane.

«Seveda vem».

«Moj dobri Tonček! Pa mi bo zopet dobro. On ne dopusti, da bi mi kdo storil kaj žalega. Ljudje tukaj so zeló hudobni. Zmerjajo me; dečki se mi smejejo in mečejo pesek v mene, da moram jokati. Ko pride Tonček pa bo vsemu konec. Tonček jih zapodi. Pa pojdeva zopet pod bezeg, veste, tam za skednjem; tam si poveva, kaj sva doživela ter se bova imela rada. Videli boste, da lišček zopet prileti, kakor hitro pride Tonček».

Med tem jamejo svirati na vasi godci, ki navadno hodijo v ponedeljek po žegnanju po vasi z godbo.

Lizika plane po koncu.

«Ga - li čujete?», upraša ter me prime za roko.

«Koga pa, Lizika?»

«Tončka! To je Tonček! Tonček se je vrnil!»

Komaj je izgovorila, zdirjala je skozi vrata ter hitela za godci, da bi tam pozdravila svojega Tončka.

Okrog godcev se je motal zlati ženin, v roki je imel zlat kolač ter odganjal zlate pobaline.

Ko so otroci zagledali Liziko, pustili so zlatega ženina, dirjali ji naproti ter kričali: «Godčevska Lizika! Godčevska Lizika!»

Lizika je predirjala vrsto godcev; ker pa ni našla svojega Tončka, vsedla se je na vasi na kamen ter se spustila v jok. —

Tonček se še doslej ni povrnil. Nikdo ne vé, kam se je zgubil. Lizika ga še vedno pričakuje, brezdvomno, pa zamán. Pa ko bi se tudi vrnil, moj Bog, káko bi bilo to svidenje?!

Zlati ženin, kadarkoli zagleda Liziko, se tudi joče ž njo. Nemara se razumeta, vsaj tolažita se drug drugega.

On je jedini, ki ji ni rekal Godčevska Lizika, marveč samó Lizika.

Olga Žilinska.

Slika iz borbe Slovakov za svoj narodni obstanek.

Spisal Jan Janča.

Poslovenil Pohorski.

V GORICI.

Fiskala, izdala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1895.

Drugekrati mirna vas Vršovec v poslednjem času nima več ljubega mirú. Neprestano stoji na straži, neprestano bedi ter čuva domače ognjišče, prag svetišča, svojo kri, jezik, svojo neodvisnost. Stiska se k skalnati steni kakor dete, kadar potrebuje varstva dobre matere. Stiska se in skriva za njen ščit — ne pred mrzlim vetrom, ki prepihava skodlaste strehe ter jih trga brez usmiljenja, ne pred bliski in gromom, pred povodnjijo ali točo: to vse mine, in kar pokazi jedno leto, nadomesti drugo. Toda človek, sovražnik, naseje pohujšanje za zmiraj. Pred njegovo zlobo se stiska skodlasta streha k trdi skali, ker zloba ne pozna pomilovanja, ne pozna usmiljenja; ona je poteptala ljubezen v prah in blato. Ona ugonablja, požiga, podira, kar se ji stavi na pot. Ona trga otroka od maternih prsij ter ga porine v telesno in duševno pogubo; odpelje soproga iz naročja zveste žene v ječo, očeta pa prežene od kruha na be-

raško palico... Ugonablja vse po vrsti. Kjer se je glasila nekdanj pesem, nastane sedaj mir, vse mrtvo, kakor na pokopališču. Tarnanje, žalost, jok in stok se jamejo oglašati k nebu, toda pomoči ni iz nebes. Sveta svoboda je uklenjena v verige, sužnost vrši svojo razbrzdano gostijo.

Kdo osvobodi ubogi narod iz ječe, kdo ga popelje v obljubljeni deželo?

Boj, neprestani boj, a nikdar počitka. Brez oddiha se bore stari, unuk, žena, dete s sovražnikom, s tujo in s — svojo krvjo....

Pred nedavnimi časi so zmagoslavno dobojevali v Vršovcu boj pri občinskih volitvah, in že je nastal novi boj — volitev župnika *). Najeti postopači hodijo od hiše do hiše, obljubujejo, ščuvajo, plačujejo, groze se in strahujejo. In to traja že nekoliko tednov. Koliko more v tem času pasti slabih, koliko od njih zatajiti svojo kri v odločilnem trenutku, ko je treba pokazati občutke svoje duše, svoje prepričanje, svojo kri!?

Nastalo je milo, razkošno jutro. Po noči je pršelo in sedaj rano je dihala priroda novo svežost. Bila je polna vonjave, polna ptičjega petja.

Dan volitve! V vasi je bilo povsod polno šuma, polno gibanja. Od ranega jutra, komaj so

*) Slovaki so v velikem delu protestanti, ki si volijo svoje župnike, kakor je sicer bilo v navadi tudi pri katolikih. Opomba prel.

se prikazali prvi solnčni žarki izza gor, je že vse na nogah. Proti izdajstvu in nasilju pelje narod v boj vrli bojevnik, hraber, srčen rodoljub Štefan Žilinski.

V bojih za prostost in svobodo se je utrdilo njegovo srcé. Nekdaj je bil učitelj. Imel je 120 gld. letnega plačila, jedno malo sobico, drva, kolikor jih je požgal zjutraj pri kavi; imel je dovoljenje, pasti v hribih jedno kozo, smel je obdelovati četrť orala obširni vrt in zasejati pol mernika žita na polje. V primeri z drugimi bilo je njegovo letno plačilo še veliko. Imel je 120 gld., med tem, ko so drugi imeli le po 80 gld. plačila. Pa še od tega kruha je bil prognan. Pregrešil se je namreč, zeló pregrešil: v javnosti je govoril vedno po slovaški,*) in šolskemu svetu je poslal prošnjo, pisano v slovaškem jeziku. Naprtili so mu na vrat preiskavo zaradi panslavizma, na to pa so ga brez pokojnine zapodili iz službe. Na njegovo mesto je prišel mlad učitelj, ki pa je bil čistokrven Madjar. In ta Madjar bi imel poučevati slovaško mladino . . . !

Štefan Žilinski je bil takrat star 28 let. Bil je krepak, zal mož, ognjen in navdušen. Ni se jezil, da so mu vzeli službo. Saj kot učitelj ni mogel delovati, kakor si je želel. V vasi, kjer je

*) Slovaki imenujejo sicer sami sebe Slovence, svoj jezik slovenski; ali da jih ločimo od nas, jih imenujemo Slovaške.

služboval, županoval je žid. Ta pa ni hotel dopustiti, da bi se Slovaki izobrazili, ker bi potem ne šlo več takó izpod rok njegovo oderuštvo. Zató pa je šoli primanjkovalo najvažniših učnih sredstev. Tu nisi videl stenskih slik, predočujočih važne živali in rastline, ni bilo globusa, niti računskega stroja, niti zemljevidov. To vse se je smatralo za nečimernost, za nepotrebne novotarije, ki niso za rabo. Za najglavnišo stvar je smatral župan - žid žganjico. In ko je učitelj Žilinski zahteval za šolo potrebna sredstva ter dokazoval potrebo šolske izobražbe, proglasil ga je župan - žid za nevarnega panslavista, da bi se ga iznebil za vsako ceno ter si utrdil tukaj za zmiraj svoje gospodarstvo.

Žilinski je imel svoje podedovano imetje, pa se je preselil v Vršovec ter si tu nakupil polja. Zemlja v tej krajini je primerno dovolj rodovitna. Žilinski je razumel gospodarstvo ter postal kmet. Ko pa se je kmalu na to oženil ter si priženil precej denarja, nakupil je še več polja in postal skoro veleposestnik. Ljudém, med katerimi je živel, postal je učitelj in svetovalec. Pomagal jim je s svetom in činom, opominjal, karal, spodbujal, kjer je le mogel — in narod bi bil šel za njim v ogenj, ko bi se bil smel ravnati le po svoji volji, po svojem srcu. Ljudstvo je Žilinskega ljubilo in spoštovalo; v času volitve ga je hotelo voliti celó za župana, toda temu se je Žilinski uprl. Jan Stoklas

je bil župan že mnogo let, naj ostane še zanaprej, če treba do smrti. Zató pa so ga še bolj spoštovali.

Za volitev župnika delal je na vso moč. Bilo mu je treba premagati močne sovražnike, ki so delovali proti narodu z zvijačo in nasiljem. Toda ni še zgubil náde, da naposled vendar zmaga mož, ki pohaja iz naroda in čuti z narodom — Pavel Leškó. Domá ste ostale samó hčerka Olga, ki je po smrti pokojne matere sama oskrbovala domačijo, in njena sestričina Marija.

Hiša Žilinskega se zeló razlikuje od koč ostalih občanov. Podobna je celó župnišču ali kaki boljši šoli. V njej so tri sobe, od katerih jedna, z okni na ulico, je ukusno prirejena v salon. Med okni visé na steni stara sablja, puška in revolver, ki je vedno ostro nabit. Pod njimi stoji pisalna mizica, na kateri leži nekoliko pisem. Zadi pri steni, pod velikim zrcalom v pozlačenem okvirju, stojé naslonjač, miza in oblazinjene stolice; v kotu je knjižnica v najuzornišem redu; oknom nasproti pa so vrata v sosednjo sobo. Po steni so razobešene v pozlačenih okvirjih slike mičnih gorskih pokrajin, sami krasni barvotiski.

Marija je sama v salonu, kjer uravnava cvečice v krasni steklenici na mizi. Kaj zalo dekle je. Temni kostanjevi lasjé, spleteni v kite, ji segajo do pasú; velike plave oči smelo gledajo v svet izpod gostih, sivih trepalnic, nad katerimi se

košatijo mične obrvi. To je znak resnobe in živahnosti. Na život si je pripela kitico iz rož in resede, — na licu pa, kakor bi se odbijal odsev teh rdečih rož, in ustnice, kakor bi pile iz njih kri. —

Uredila je cvetice ter pristopila k oknu. Videla je na ulici tolpo ljudij, ki je pohajala semtertje že od rana ter spravila tudi Žilinskega iz hiše. Ni mogla ostati mirna. Naslonila se je na okno, — po čelu ji spreleti mrak bojazni... Zašepetala je v duhu: „To-le imamo od te volitve! Same skrbi in mračni obrazi, a nad vsem visi še sopar, kakor pred viharjem. Stric naj bi se že mešali v to, toda jaz in Olga? Zaman govoriti... Napravili so iz naju agitatorke za volitev novega župnika. Hodili sve in prosili, obljubovali, rotili, svarili, — a vendar je pri mnogih vse zastonj Podlegli so strahu in nasilju...“

Osupnila je. «Kaj, ko bi bil izvoljen Czierer!», prikrade se ji iz ust. «Ta volk v ovčji obleki. Sedaj obljubuje gore in doline, a ko bi ga izvolili, bo še hujši nego škof Czaska. Pomadjari vse...» Nasmejala se je svoji bojazni. «Česa se je bati? Národ si izvoli Leška, svojega prijatelja... Toda, ko bi vendar?» In zopet ji jame siliti v dušo bojazen. Med tem začuje v sosednji sobani nekoliko akordov na glasovirju: bili so takó žalostni, takó otožni! Precej za njimi se oglasi žalna pesem:

Škoda tebe, malovaný pásku, ¹⁾
ztratila ²⁾ jsem od šohajka ³⁾ lásku. ⁴⁾
Kdo ju našel, nech ⁵⁾ ju dá,
at ⁶⁾ synečka nemrhá, ⁷⁾
šohajek se hněva ⁸⁾

Konec pesmi je bil kakor odsekan, nedoigran. Marija je poslušala pesem. «Zopet poje óno otožno pesem! Ko bi vsaj ona bila veselejša, a ne také razmišljena in žalostna». Stopi k vratom: «Olga — Olga!» kliče, toda Olga se ne oglasi.

Stopi v drugo sobo ter se čez trenutek povrne z Olgo. Na Olginem licu se je čitala žalost, ki jo je delala še bolj zamišljeno. Ta zamišljenost se ni prav nič prilegala zali deklici, o kateri niso zamán prepevali vrsoveški mladeniči:

«Statkárová céra ¹⁾
je velice pěkná, ²⁾
snad ³⁾ se narodila
ked' fíjalka ⁴⁾ květla» ⁵⁾

Njene črne oči so bile rosne od solz in od črnih, vranovih las se je žalostno odbijalo blede lice.

«Olga, prosim te, ne bodi vedno také otožna», reče ji Marija.

¹⁾ pobarvan pas, — ²⁾ zgubila, — ³⁾ ljubčeka, — ⁴⁾ ljubezen, — ⁵⁾ in ⁶⁾ naj, — ⁷⁾ ne zapravi, — ⁸⁾ se jezi.

¹⁾ Posestnikova hči, — ²⁾ zelo lepa, — ³⁾ nemara, — ⁴⁾ vijolica, — ⁵⁾ cvetela.

In krčevito prime jo Olga za rokó ter se stisne k njej: «Marija... Ko sem zrla danes rano na vshajajoče solnce ter se zagledala v njegove žarke, kakó so se upirali v zemljo, zdelo se mi je, da srkajo v sé po nedolžnem prelito kri našega národa. In lotila se me je taka otožnost, da sem mislila, da mi počí srcé. Marija, taka otožnost se loti človeka samó pred veliko nesrečo».

«Ne vznemirjaj se, Olga. Kaj hudega nas more doleteti?»

«Verjemi, Marija, da me čaka nesreča. Taka otožnost se me ni lotila že od ónega časa, ko sem zgubila ljubljeno mater. Kaj rada bi videla, da bi bil že konec današnje volitve. Oče so pri takih priložnostih vročekrvni, in če se pripeti kaj pri volitvah, oni se ne premagajo. Celó življenje bi dali za svoj národ. In ko vidijo, da se godi ljudem krivica, ne ustrašijo se niti smrti, samó da jim pomagajo. Pa tudi zá-se se bojim... Oče sovražijo Julija».

Mirna bodí. Slutnja, ki te vznemirja, prikrade se v našo notranjost najrajše takrat, kadar se smeje blaženstvo na nas od vseh strani. Ti ljubiš Julija; imata se rada in proti ljubezni je le slab očetov upor in kletev.

Govorila je iz prepričanja. Iz plavih njenih očij je sršel blisek poguma, kakor bi se bila hotela podati v boj s komurkoli, če treba s celim

svetom, za njega, katerega ljubi in kateri, dasi oddaljen, gotovo sedaj misli na njo. Ona bi se ne zmenila za kletev vsega sveta, samó da jo ima rad in jo ljubi njen Julij.

«A ti, Marija, si domišljuješ, da more biti srečno dete, katero teži očetova kletev?», upraša bojazljivo Olga.

«Čisti duši se ni treba bati kletve — najsi bi bila tudi očetova», odgovori prepričevalno Marija. «Ne bilo bi pravično, ako bi je nebó ne spremenilo v blagoslov. Ali se še spominjaš Štefkove Suzane, kolikokrat jo je oče prokrel? Bila je nedolžna, in zato se je kletev ní prijela. Danes je srečna»

Med tem je vstopil Žilinski, krepak mož, okolo petdesetih let. Bil je zasopljen. Že pri vratih je klical: «Olga! — Ali sta obé tukaj? Katera od vaju je bila pri Dobševih?»

«Jaz, oče», odvrne Olga. «Dobeš mi je podal rokó, da bo glasoval le za našega Leška».

«Tudi jaz sem govorila ž njim in njegovo ženo», reče Marija. «Dobeš se je zvijal s početka na vse strani, toda Dobševa mu je razjasnila vse takó, da je postal krotak kakor ovca... Toda veste kaj, stric, jaz pojdem še enkrat k njim. Dobeš je slab, lahko bi ga bilo pregovoriti, in ž njim bi odpadlo zopet nekoliko župljanov».

Predno je Žilinski utegnil odgovoriti, je Marija odšla. Po njenem odhodu Žilinski dalje časa molče in resno gleda Olgo. Ta pobesi oči in lice ji pokrije lahka rdečica.

«Čemu si takó otožna, Olga?», upraša naposled, ko jo vidi v zadregi. «Misliš mari zopet nanj? Ne misli, on te ni vreden».

«Oče, vi mu delate krivico», odvrne mu Olga.

«Jaz krivico? Ali ga poznaš takó dobro, da se drzneš zagovarjati ga?», upraša jo resnim naglasom.

«Saj ni storil nič hudega».

Žilinski je sovražil mladega profesorja Julija Andera, v katerega pa se je zaljubila Olga s čisto, vročo ljubeznijo; sovražil ga je, kakor vsakega odpadnika. Zato so ga hčerine besede le razdražile.

«Ta nečimernik . . . ! In moja hči zagovarja njega, ki je izdal svojega očeta in svojo mater! Ali se ne bojiš, da te ne požré zemlja že tedaj, ko misliš nanj?»

«Ne, oče, jaz se ne bojim», odgovori odločno. «Krivico mu delate vsi. Julij ni hudoben. Nemara se časih zmoti, toda človek je slaba stvar, in kdo nas more reči, da se še nikdar ni zmotil?»

Odločnost, s katero je govorila nenavadne besede, je osupnila Žilinskega. Spoznal je to veliko ljubezen, s katero je udana Olga Anderu, ter jo

pomiloval v duhu. Miril se je in se trudil, govoriti kolikor le mogoče nježno.

«Očaralo te je njegovo zalo lice. Verjemi. Olga, ko bi se vzela, bila bi obá nesrečna: on, da te je vzel radi premoženja, ti pa, ker ga imaš rada samó radi njegovega lica... Zal je, nadarjen, čaka ga nemara leskeča prihodnost, ne čudim se, da ga imaš rada; niti bi mu zameril, ko bi me poprosil za tvojo roko, toda, Olga, povej mi odkritosrčno, ali bi mogla biti srečna, ko bi vzela odpadnika? Jaz sem te učil, ljubiti za Bogom nad vse svoj národ, svoj rodni jezik, s katerim častiš svojega očeta in svojo pokojno mater, toda ti bi se hotela omožiti s svojim neprijateljem, s sovražnikom svojega národa?... Olga, on te nima rad» — dostavi razburjen svarilnim glasom. «Ko bi mu tlela v srcu le iskrica ljubezni do tebe, postal bi on že tebi na ljubo drugačniši, in kakor je zal po svojem grešnem telesu, takó zalo bi imel dušo.»

«Rad me ima, oče», odgovori Olga očetu z najglobljejšim prepričanjem. «Mogoče, da je zablodil in da še vstraja v tej blodnji, toda tega ni kriv on. Kot otrok je došel z doma v veliko mesto. med ptuje, nam sovražne ljudi. Ti so mnogo let poniževali in sramotili naš národ ter zasejali v njegovo srcé sovražstvo in strast proti zemlji, na kateri smo se rodili. Seme se je prijelo ter zrastlo v strupeno rastlino, — toda naša dolžnost je, iz-

ruvati iz srcá svojega bližnjika vse, kar ga ponižuje v naših očeh. Če se je Julij toliko spozabil, da ga nazivate izdajalca svojega národa, gotovo ni storil tega iz slabe volje, marveč vsled pomanjkanja zavesti, ki ne razločuje, kaj dela. Toda on bode drugačniši in njegova duša se ozdravi — toda od te blodnje na pravo pot ga more pripeljati samó oni, kdor ga ljubi in kogar ljubi on».

Takó Žilinski še nikdar ni slišal govoriti svoje hčerke.

«Ali verjameš temu, kar si govorila? Verjameš nemara, da bi se tebi posrečilo, vrniti ga tjekaj, od koder je zašel na krivo pot in zablodil?»

«Verjamem oče in prepričana sem, da se ne varam v svoji veri. Potrudite se tudi vi, da Julija prav spoznate in ne boste ga več sovražili. Odpustite mi, da vas to prosim. Ker ste dobri, gotovo ustrezete moji prošnji, saj gotovo načete, da bi vaša hči bila nesrečna... Ali mi obljubite to?»

Žilinski je spoznal, da je tu vsaka beseda zastonj. Izgovarjanje še nikdar ni pomagalo in ne pomaga. Čelo se mu je nagrbančilo in na Olgino uprašanje je odgovoril z rezkim glasom: «Pusti me sedaj na miru! Drugikrat ti odgovorim».

Olga počasi otide.

Žilinski je ostal sam ter se zamislil. Po licu mu spreleti skrb. «Vse preveč mu zaupa», šepetal je sam pri sebi. «Kakó jo ozdraviti te blodnje,

kakó pokazati pred njenimi očmi vso slabo njegovo notranjost? Potrudim naj se, da bi ga spoznal... Nespametno dekle! Kdor ima neprestano opraviti s strupom, zastrupi se... Toda, prav, poskusim ga še enkrat; če prestopi skušnjo, niti za trenutek jima nočem nasprotovati. Toda on je ne prestopi, in ona — bo nesrečna. Moja jedina hči!... Sede, drgne si čelo z roko, kakor bi hotel odpraviti ž njega mračne oblačke bojazni in nadaljuje sam pri sebi razvnet: «Ljubša pa mi je mrtva nego da bi se izneverila svojemu rodu. Rod Žilinskih je star, njegove člene so preganjali ošabni Madjari, kakor divjo zver; vlačili so jih pred sodišča, potikali v ječe; razprašeni po vojski v goré in lesove so bili prisiljeni, bežati iz dežele. Pa raje so prenesli vse to, klatili se po svetu, kjer niso našli prostora, da bi na noč položili utrujeno svojo glavo, nego da bi se izneverili svojemu národu. Pred njihovimi hišami so stavili vislice, pribijali na nje njih imena, a moj ded se ni ustrašil niti sramotne smrti. Samó mi naj bi ne znali zatajevati se? Mi naj bi ne premogli ukrotiti svoje sebičnosti, da ne bi omadeževali spomina svojih prednikov, slavnih mučenikov?... Od vseh stranij valé se muke in protivja na naš národ, takó zapuščen od vseh; nikjer ga ne poslušajo, nikjer nima zaslombe; njegovi sinovi in hčere pa naj bi bili taki nečimerniki, da bi s svojo ljubeznijo blažili sovražnika, da bi ga

pritiskali na svoje prsi in takó sami pomagali ubijati svoj rod?... Vendar — proč s takimi mislimi; proč s tem trpkim omahovanjem, ki ne pristuje krvi Žilinskih. Saj smo vendar bili vedno prvi. Danes nas čaka drugo delo. Na nasprotni strani ceste se kmalu začne boj poštenega ljudstva proti močnemu sovražniku, ki ima v rokah oblast, ima v rokah moč in krivico. Dà, k r i v i c o, in te se drži krčevito, ker ga nikdo ne obsodi, ker ga za vse krivice in protivja, katere valí na naša ledja, nikdo ne zapré v temno ječo, kjer bi po zasluženju kuščarji smeli z živih požirati mesó ž njih grešnega telesa... Pri nas pravica? Meč pravice je zarjavel v nožnici, iz zakonov so naredili gromado ter jo sežgali na zasmeh — pravici. Za Slovaka ni pravice!»

Prsi so se mu močno dvigale, ko je govoril te besede. Čital si v njih odločnost, zdihovanje in kletev ter težko pritožbo o vseh krivicah, katere so navalili nasprotniki na ta dobri, čili in zvesti narod. Nekaj časa je sedel molčé, med tem pa pride k njemu z urnimi koraki župan Stoklas, čili starček. «Bili so pri meni žandarji» — pripoveduje, komaj prišedši k sapi — «ter so silili v me, naj pritiskam na župljane za madjarskega kandidata. Ko sem se jim uprl, so mi zagrozili in odšli; sedaj pohajajo po hišah ter se grozé vsem, češ, če ne

bomo volili Cziera, nas doleti huda kazen. In ta koristolovec jih vodi . . . »

«Andera?», zakliče jezno Žilinski.

«Dà, on. Tudi pri Dobševih so bili. Andera je došel tje z dvema žandarjema, ko je prišla tje kaj gospodična Marija. Dobševa jim je kmalu pokazala vrata . . . Kakšen izdajalec pa je postal on! Niso poprej pravili zama, da je bil tak, ko je hodil še v gimnazijo: vedno se je prilizoval, da bi bil pohvaljen. Tožil je svoje sodijake, da čitajo slovaške knjige, in ti, reveži, so bili na samo zatožbo, brez preiskave, izgnani iz zavoda. On ima vest — da se Bog usmili! Na svoje rojake gre z žandarji! Toda, naj jih le vodi. Mi imamo še svojo krepko voljo, in ko bi nas tudi z bodali silili, mi se ne udamo. Izvolimo si za župnika Leška. On čuti z nami, pozna naše potrebe, naše pritožbe in trpljenja ter se potegne za nas».

Blagi starček je povedal Žilinskemu vse, kar mu je stiskalo srce in gnalo mu kri v glavo. Kar tresel se je od jeze, ker niti razumeti ni mogel v plemeniti svoji duši, kakó se more najti na svetu takó spridena stvar, kakor je profesor Andera. Na svoje rojake gre z žandarji — za prazen nič!

«Bo-li treba še iti po koga?», upraša Žilinski.

«Nikakor. Zmaga nam je zagotovljena. Oni, ki so nam obljubili, izpolnijo svoje obljube, one pa, katerih doslej nismo mogli prepričati z zdravim

razumom, ne prepričamo niti sedaj, ko so z denarji in strahovanjem, z jedjo in pijačo pridobljeni že popolnoma za Czierera. Naj ga volijo — vendar, ko bi bil izvoljen, pulili bi si lase z glave, kakor v Skalci, kjer župnik ne razume župljanov, a oni ne njega».

Zunaj se oglasi hrup. Žilinski pogleda skozi okno ter vidi, kakó se občani grozé nekemu, ki je uprav prišel z žandarjem, češ, da bo volil Czierera.

«Pojdite, prosim vas, gospod župan, med občane ter jih opomnite, naj ostanejo kolikor mogoče mirni. Precej, ko bom gotov, pridem za vami, samó račune doneskov za gimnazijo denem še poprej v red. Upam, da me med tem ne boste potrebovali. Vse drugo, kar je bilo potrebno, sem že opravil».

Župan je odšel ter srečal se pri vratih z Andero. Zbodlo ga je to v srcé in le s težavo se je premagal, da ni razlil nad njim svoje jeze. Andera je poznal župana; vedel je, da ga sovraži iz vse duše; molčé ga premeri z nesramnim pogledom ter stopi v sobo.

Žilinski je videl vse ter bi bil Andero brez vseh daljših okoliščin najrajše zapodil iz hiše. Potruditi se je moral, da se je premagal.

«Kaj vas vodi k meni?», upraša s prisiljeno mirnostjo. «Ali hočete tudi meni prigovarjati, naj

se potrudim za izvolitev onega, ki vas je podkupil? Čemu tudi ná-me niste prišli z žandarji?»

«Prenehajte s svojo budalostjo», odvrne smehljaje se Andera. «Kar delam, delam iz prepričanja...»

«Za judeževe groše», seže mu Žilinski v besedo.

«Prosim, da ostanete zmerni v svojih opomnjah», odvrne mu z drznim pogumom Andera. Žilinskemu je silila kri v glavo vsled take drznosti, da ga pride žalit celó v njegovo stanovanje. Namenil pa je, da se hoče premagovati. In premagal se je.

«Pomirite se sami», reče mu, kolikor le mogoče mirno. «Pokažite v dejanju, da niste tak, kakor ljudje o vas govoré. Hotel sem uprav skleniti račun doneskov, ki so došli za gimnazijo... Odpustite, da vas za kratek čas nadlegujem s suhoparnimi rečmi».

Andera se prezirljivo zasmee. Žilinski vzame s pisalne mize nekoliko pisem.

«Tukaj», pravi, kazaje jedno pismo, «pošiljajo otroci revne udove vsak po dvajset krajcarjev — skupno jeden goldinar — za závod, kateri si moramo sami ustanoviti, ker nam je vlada vzela stare naše gimnazije, novih pa nam ni dala. Dalje pa» — pri teh besedah mu pokaže drugo pismo — «dovolite, da vam prečitam nekoliko vrst».

Andera postane nemiren. Žilinski se za to ne zmeni,

«Dopis je kratek, ki vas ne utruži: „Več ne morem žrtvovati. Pritrgala sem ustam od malega svojega dnevnega zaslužka, spravljala skupaj po krajcarjih, da sem nabrala te goldinarje. Hotela sem jih shraniti za bližnji sejm, da si kupim kako obleko, toda za nekaj časa še lahko prebijem brez nje, denar pa vam posljem za gimnazijo. — A n a P o d o r e h o v a, dninarica“. — Pošilja tri goldinarje. Nu, kaj, ali vas ne spodbodejo ti zgledi? Žrtvujte tudi vi nekaj».

«Jaz sem nasprotnik vsem takim zbirkam», — zvijal se je Andera. «Ž njimi se odira in kazí ljudstvo; v njegovi notranjosti se razpihava nezaupnost in sovraštvo proti vladnim činiteljem in proti sami vladi, katera jedina ima pravico, skrbeti za šolstvo . . . »

«Hoteli ste menda reči: d o l ž n o s t, ne p a p r a v i c o», omeni odločno Žilinski.

«Nalašč nisem dejal d o l ž n o s t, ker vlada je popolnoma zadostila svoji dolžnosti. Imamo v Ogerski srednjih šol skoro preveč, torej vlada nima nobene dolžnosti, zidati še novih. Dà, nasprotno, njena dolžnost je, nepotrebne odpraviti. In to dolžnost je vlada popolnoma izvršila, ko je razdrila slovaške gimnazije v Martinu, Revuci, Klasteru in pod Znjovom».

«Krasno razumevate dolžnost», odvrne mu bolestno Žilinski. «Čemu pa vlada ne odpravi onih madjarskih šol, ki so takórekoč prazne? Čemu tu ne izvrši svoje dolžnosti?»

«To je njena reč, za to nam ni treba beliti si glave. Toda prav zato, ker so te, kakor trdite, prazne, — bil bi znovič greh, snovati radi prenapetosti še katere nove. In če Slovaki hoté res imeti kako gimnazijo, je to zgolj prenapetost, ki ne zasluđuje podpore, marveč kazni».

«Izvrstno, mladi gospodine», zakliče Žilinski z nasmehom. «To so torej vaši razlogi, čemu nočete darovati kakega doneska za naš zavod. Dokazovati vam, da ga potrebujemo, kakor okó v glavi, bilo bi zamán. Vi se daste poprej prepričati o potrebi madjarskih kulturnih društev, katere takó vneto podpirate».

«Dà, s ponosom vam pritrdim to, in vsakdo, komur je mar za to, naj bi se ogerska domovina popela v kulturi nad ostale evropejske pokrajine, mora se strinjati z mojim ravnanjem».

Žilinski se ni mogel premagati, da bi se ne nasmejal nad to prazno nadutostjo. Jeza se je zmešala v njegovi duši s trpkim smehom, da časih ni vedel, ali se ima jeziti nad drznostjo, s kakoršno je opravičeval Andera svoje nazore, ali se jim smejati, ker so se mu zdeli po vsej pravici smešni.

«Vi torej hočete», dejal je, «naj bi se Madjarji

odlikovali v kulturi nad vsemi ostalimi evropejskimi narodi? Plemenit je vaš namen Zato torej zatirate slovaški narod, zato ga obsojuate po nedolžnem v ječo, zato ga kaznujete in preganjate celó v cerkvah in izpred domačega ognjišča, zato ste razdrli njegove šole in postavili mučilnice, v katerih pripravljate že triletne otroke ob materni jezik? Ej, dragi gospod, ko bi vam bil pri srcu blagor ogerske dežele, pa bi skrbeli, da bi izobraževali naš narod, ne pa narejali iz njega tepcev; da bi mu pomagali k blagostanju, ne pa spravljali ga na beraško palico; skrbeli bi, da bi bili nastanjeni po deželi pošteni uradniki ter bili kaznovani vsi krivičniki, oderuhi in tatje, goljufi in požigalci. Taka je ta vaša težnja po blagostanju v Ogerski: Uničiti vse čilo in pošteno življenje in zasejati na daljavo in širokost omrtvelost, kal nepoštenosti in nasilja. V ta namen vam služijo vaša kulturna društva in za to jih podpirate tudi vi, plemenite duše».

Andero so omamile besede Žilinskega. Zgovornost ga je zapustila — ostala mu je samó drznost in pogum. «To ni nikomur mar, kar jaz podpiram», je dejal.

«Meni je to mnogo mar», odvrne razdražen nad to drznostjo Žilinski. «Vi hodite za mojo hčerko».

«Priznavam vam» — in Andera postane

zopet zgovoren — «toda to vam še ne daje pravice, da bi mi predpisovali, kakó imam ravnati in kaj podpirati. To je moja, popolnoma zasebna reč, in kakor se jaz ne brigam za to, ali ste vi dali kedaj gladnemu beraču kos kruha, ali ne, takó se tudi vi ne brigajte, kaj jaz podpiram. Če se v ničemur drugem nisem pregrešil, nego da podpiram madjarska kulturna društva, katera spoznavam za blagodejna, pa mi lahko brez ovire obljubite roko svoje hčerke, ki me ljubi».

«Moja hči ne sme vzeti sovražnika svojega očeta», odvrne Žilinski, odločno naglaševaje vsako besedo. «Kdor pa podpira madjarizacijo, kdor je sovražnik slovaškega naroda, je tudi moj sovražnik. Svojemu sovražniku pa ne dám svoje hčerke».

«O kakem narodu prav za prav govorite?», upraša Andera porogljivo; «ali mar o tej drhali...»

«Jezik za zobmi, obrekljivi drzovitež!», zakliče Žilinski, spreminjajoč barvo na obrazu in tresoč se na vsem telesu. «Molčite, da se ne napolni mera moje potrpežljivosti».

Andera se prestraši groznega pogleda Žilinskega ter se umakne pred njim. Med tem stopi v salon Olga in ko čuje očetove besede, prihiti k njemu ter ga prestrašena prime za dvignjeno roko.

«Oče!», izviije se ji klic iz ust.

Žilinski jo odrine ter jezno upraša: «Kaj hočeš tukaj?»

Ni se prestrašila njegovega jeznega obraza, marveč pristopila je k njemu in prosila znovič: «Oče, ne srdite se na Julija».

Andera je bil vesel. Oče jo ima rad, on izpolni njeno prošnjo, a on — dobi zalo ženo in lepo imetje. Razveseli se v duhu. Bil si je popolnoma svest svoje zmage in veselil se je, kakó bo Žilinski pokoren, ko dá svojo hčerko svojemu sovražniku Olga, ne sluteča, kaj se godi v njegovi duši, se zaupno obrne k njemu v nádi, da bo uslišana.

«Julij, prosim te, iztrgaj iz svojega srcá sovraštvo k našemu narodu. Saj se tudi v tvojih žilah pretaka slovaška kri. O zares, ti uslišiš, kaj ne, mojo prošnjo, in če si se v čem pregrešil, pa vse to popraviš».

Anderu se je zdela Olga zeló otročja in silno smešna, ko je zahtevala kaj takega. Ni se mogel ubraniti smeha.

«Ti se smehljaš moji prošnji?», zakliče veselo Olga. «O, vedela sem, da mi ne odrečeš tega jedinega, kar mene in tebe napravi srečna».

«Ali veš, kaj zahtevaš, Olga?», upraša Andera in nagrbanči nakrat čelo. Iz njegovega glasú je donel zasmeh, donela trdovratnost, pikrost. Žilinskega je pogrelo to uprašanje dokaj bolj nego vse, kar je bilo poprej.

«Čuješ-li, Olga, njegov odgovor, iz katerega se glasi vse zoperno krokanje renegata», zakliče nejevoljen. «Da, ti mar veš, kaj želiš? Ti želiš od vrana, da bi postal golob, če zahtevaš, da bi iz odpadnika postal zopet narodnjak. Tega od njega ne zahtevaj. — O dà, ne biti Slovak, kaka ugodnost, kaka sreča je to! Imaš odprta na stežaj vsa vrata k slavi, bogastvu in moči. Biti pa Slovak, — kako zoperno je to! Slava Slovaka je posmehljivo tiranje pred sodišča in pogin v ječinem prahu. Njegovo bogastvo je trnje in osat, ki mu ga rodi zemlja in iz katerega mu spletajo na glavo trnjevo krono. A njegova moč? To vsakdanje tarnanje in prošnje k Bogu, ki ga noče uslišati! A ti želiš, da bi človek, ki je že okusil slavo, bogastvo in moč, postal Slovak? Pojdi ter zahtevaj rajše od roparske živali, ki je že okusila toplo kri, naj bi več ne morila, ona te bo poprej ubogala. Pojdite gospod», s temi besedami se obrne k Anderu ter, vzravnavši se pred njim, mu z mladeniško močjo pokaže vrata. «Pojdite ter ne onečaščujte dalje s svojo navzočnostjo moje hiše!»

Andera zardi v lice. Tega vendar ni pričakoval, da ga odženo od tod. Nadejal se je, da oče privoli v njiju ljubezen — toda zmotil se je. Zloba je razdirala njegovo osrčje in najrajše bi bil planil na ónega, ki ga podi od tod, ki ga takó ponižuje v očeh njegove ljubljenske. Premišljeval je, — ko

je pa videl, da se hoče Žilinski poslužiti celó svoje domače pravice, odšel je; stiskaje pesti in škipaje z zobmi se je grozil: «Mi se kmalu zopet vidimo». Olga, vsa omamljena, je hotela zdirjati za njim, hotela ga pridržati. Žilinski ji ni pustil. «Ostani tukaj» — zarohnel je nad njo. Ko je pa videl, kakó ji je lice še huje obledelo, kakó je vil krč njene mišice in se ji je prikradla v okó potlačevana solza, jelo mu je je biti žal za njo in jel je biti k njej uljudniši.

«Glej, da ga pozabiš, dekle», reče ji, pogladivši jo po laseh, «da nas Bog vseh ne kaznuje v svoji jezi. Sedaj ni čas za to, da bi marali na bolečine. Dolžnost nas kliče na delo za splošni blagor ter zahteva, da zatajimo sami sebe. «Tukaj», — pri teh besedah jo pelje k pisalni mizi ter ji pokaže pisma, — «preglej si te dopise; v njih najdeš toliko ljubezni, toliko požrtvovalnosti in toliko zatajevanja samega sebe v našem národu, da zaukaš v duhu ter pozabiš na njega, ki te ni vreden».

Olga je nehoté sledila očetu ter brez ugovora poslušala njegova pojasnila. Ni slišala, kar ji je govoril, — slišala je le glas tožečega srca.

«Stric», zakliče Marija, ki vsa zasopljena pride v sobo, «stric, tam se godé nečuvene reči. Slišite, kak hrup je zunaj? Občanje že poprašujejo po

vas, kam ste se zgubili in čemu takó dolgo ne pridete k njim. Župan že prihaja po vas...»

To vse je povedala skoro v jedni sapi. Žilinski urno vzame klobuk in palico ter odhajaje naročuje: «Naj se godí zunaj karkoli, ne hodite mi iz hiše».

Zunaj je zares razgrajal vihar, vedno večji in večji. Žilinski, zadržan z rodbinskimi dogodki ter ukvarjaje se s hčerko in njenim usiljenim ženinom, ni niti slišal, kaj se godi zunaj.

Marija ni opazila Olginega solznega pogleda. V jedni sapi pripoveduje dalje: «Cerkve je že polna. K volitvi so se sešli senioralni nadzorniki, seniori in nekoliko madjarskih župnikov. Gemerski senioralni nadzornik je jel pritiskati občane, češ, kakó se morejo predrzniti nasprotovati senioratu, distriktu, generalnemu konventu in vsej evangeliški cerkvi v Ogerski. Sedaj nas bajé oni naučé, kakó je treba ubogati višjo cerkveno oblast.

Šum zunaj je postajal čedalje večji ter naraščal kakor vihar. Oglasili so se tudi posamezni kriki in streli. Marija je pristopila k oknu ter osupnila. «Kaj je to? Pri cerkvi je polno naših žensk. So-li jih že zapodili iz cerkve? Prijela je Olgo, ki je bila še vedno zaglobljena v svojo žalost, za roko ter vlekla jo k oknu. «Glej, kakšna gnječa, glava pri glayi. Naokrog pa hodijo žandarji z nasajenimi bodali».

Šum zunaj ni ponehaval, marveč neprestano naraščal. Čulo se je pretenje in kletev, umes pa klici: «Hočemo Leška. Nočemo Cziera!» Ljudstvo se je razburjalo. Žene so preplašene begale semtertje, možje so grozili ter pretili s pestmi proti cerkvi, kjer se je vršila volitev. Pri cerkvenih vratih so stali žandarji z nasajenimi bodali ter s kopiti porivali in odganjali ženske, ki so hotele priti v cerkev. Niti moške niso hoteli pustiti vse v cerkev. One, za katere so vedeli, da hoté voliti Leška, so pridržali, — toda mnogi se niso dali pridržati in so po sili, ukljub nasprotovanju žandarjev, ukljub udarcem, ki so padali po njih, udrli v cerkev, da tú izvrše svojo dolžnost. Ker žandarji niso mogli razgnati krdela s kopiti, jeli so ga razganjati z nasajenimi bodali, in ko tudi to ni nič pomagalo, so začeli streljati. Hudo so ranili neko žensko, — iz krdela pa se je oglasil grozen krik. To ni bilo več mirno, tiho, golobičje ljudstvo. Teptali so mu pravico z nogami, in ko se je za njo potegnilo, streljali so vanj. Začela se je nevihta; možje in žene so kakor slepi, brez premisleka, drvili tjekaj, od koder se je slišal strel. S stisnjenimi pestmi, z očmi, plamtečimi od jeze, so planili na žandarje. S kamenjem in palicami so se branili proti strelnemu orožju. Ženske so nastavljale prsi bodalom, prepevaje psalme in pobožne pesmi. Žandarji so dirjali semtertje med ljudstvom, tokli po ljudéh

brez usmiljenja s kopiti in zbadali z bodalom vsa-kogar, kdor jim je prišel na pot. Časih se je nena-doma dvignil oblaček dima, oglasil se strêl, zaslišal bolestni krik, ki je oglušil za trenutek žensko petje...

Marija in Olga ste zrli na to grozno prikazen ter se tresli od groze, pomilovanja in jeze. Bolest jima je stiskala srcé, žalost nad tem národom, kateremu z nasiljem vsiljujejo roparja njegovega jezika, njegovih dobrih običajev. Ko se pa ta národ upré nasilju, pa streljajo vanj, kakor po čredi nême deroče zverjadi.

Olga nakrat zakriči ter vsa prestrašena po-kaže vên na ulico: «Julij... In tam oče... Julij je pokazal nanj žandarjem ter zginil. Žandarji hité k očetu... Marija, pojdi, pojdi, da ga ubranive...»

Kakor zdivjana iztrga se Mariji, ki jo je za-drževala, ter hiti vên. Pri vratih naletí na Andero in pade. Hotel jo je dvigniti — ona pa naglo skoči po koncu ter zavpije nanj: «Kaj hočete tu-kaj?» Njen glas je bil poln strasti, poln neukrot-ljive jeze.

Marija prime Olgo za roko ter jo vleče v sosednjo sobo: «Zbeži, Olga, od tega lopova. Pojdi...»

Olga se ji iztrga — za trenutek je stala trdno na svojem mestu, kakor primražena. Groza in osuplost sta ji zginila z lica, v očéh se ji je čitala od-ločnost. Prsi so se ji močno dvigale. Odločila se je.

«Pojdi sama, Marija. Zà-me se ne boj».

Marija je žalostna odšla. Še pri vratih se je ozrla po Olgi, toda ta je stala srčna, pripravljena na vse. Zunaj je razgrajal hrup še dalje, toda bil je že mirnejši in ne več takó strasten. Tem bolje pa se je slišalo žalostno petje žensk.

Olga stopi pred Andero, kakor boginja maščevanja, bleda, stroga, neizprosna.

«Kje je oče?», upraša.

«Olga . . . !»

«Ne imenujte me takó . . . Odgovorite, kar vas uprašam».

«Kaj to pomenja?», upraša osuplo Andera.

«Pa raje vi ne poprašujte . . .»

«Vi veste, kje je. Na volišču ga ni. Hočem slišati resnico».

Andera je slutil, da Olga že vé, kaj se je zgodilo, in da bi bilo zamán tajiti. Odgovori ji torej z jecljajočim glasom: «Zaprli so ga».

«Vidite, niste me iznenadili s tem odgovorom», reče prezirljivo Olga. «Vém, da ga odpeljejo v ječo. Kdo ga je dal odpeljati?»

Tega uprašanja Andera ni pričakoval. Osupnilo ga je in zmedeno je jecljal: «Odpeljali so ga žandarji. Šuntal je ljudstvo k upor».

«Kdo ga je zatožil . . . govorite, na čegavo ovadbo so ga odpeljali?»

«Nemara župan . . .»

«Nesramni lažnik!»

«Olga!»

«Poberi se lopov», zakliče Olga v največji jezi. «Pojdi ter si spočij na lovorikah slave. Pojdi — ovadil si Slovaka, čaka te odlikovanje! Nad ječo mojega očeta zalesketa se ti zvezda slave. Pojdi, bodi proslavljen — srečen pa ne boš!»

«Olga, kaj govoriš?»

«Ne kliči me takó, rekla sem ti. Pojdi, podlo človeče, t r ovadi tudi hčerko ónega, katerega si ukazal odpeljati. Tudi jaz sem pomagala k volitvi našega duhovnika, tudi jaz zaslužim kazen, kakor te žene, katere so žandarji tolkli s kopiti in streljali po njih. Kletev po nedolžnem prelite krvi te bo preganjala ter palila v večnem ognju tvojo dušo . . . Čemu ne greš? Čemu tu stojiš? Ali mar čakaš še na mojo ljubezen? Hočeš, da bi postala tvoja sokrivka?»

Spoznal je iz njenih besed, da je vedela vse, kar se je zgodilo po njegovem naročilu. Precej pa se reši zadrege in nesramnost mu zopet stopi v kri. Ko vidi Olgo takó razčiljeno in takó strogo, ko opazi, kakó močno se ji dvigajo prsi, polasti se ga strast in kakor divja zver, ki hoče na vsak način pomiriti svoj nagon, plane na Olgo. Ta pa odskoči, strga v naglici s stene samokres ter krčevito ga stisnivši v desnici, nameri na Anderove prsi.

«Le samó drzni se» — zakriči. Toda on ne

mara za vse to ter kakor slep plane na njo. Ona pritisne in strel ga zadene v ramo. Zastokal je bolesti ter padel na tla, kjer se je jel zvijati, kakor črv, in cviliti kakor pes. Po tleh se razlije kri. Olga je stala nekaj časa nepremično z izbuljenimi očmi. Na to pa se zasmije kakor blazna ter hiti naproti Mariji, ki je vsa prestrašena prihitela iz sosednje sobane. Obstane ter, pokazavši na Andero, reče: «Glej — maščevala sem se».

Med tem stopita v hišo dva žandarja. Olga strepeta, toda hipoma se zopet zavé. Skoči k žandarjema ter reče: «Slišali ste strel? Glejte» — in pokaže na okrvavljenega Andero ter dostavi: «To je moje delo».

Marija se prestraši, ko zasliši, da Olga sama priznava svojo krivdo, pa jo hoče braniti: «Olga, za Boga, kaj govoriš?» In v največjem obupu se obrne k žandarjema: «Ustrelil se je... ona pa nori...»

Olga pa ostane mirna. «Pomiri se, Marija», reče, «in odpusti mi. Ne bojim se kazni. Ti ostani tukaj ter moli — za-me in za očeta». Na to pa stopi k žandarjema, ki sta dvignila Andero in, posadivši ga na stol, mu v naglici zavezala rano, ter reče odločno: «Pojdimo».

Andera je stegal po njej roké, kakor bi hotel Olgo pridržati. Kmalo pa zopet oslavljen omahne ter zastoka od bolesti. «Olga», šepeta, «Olga, ostani,

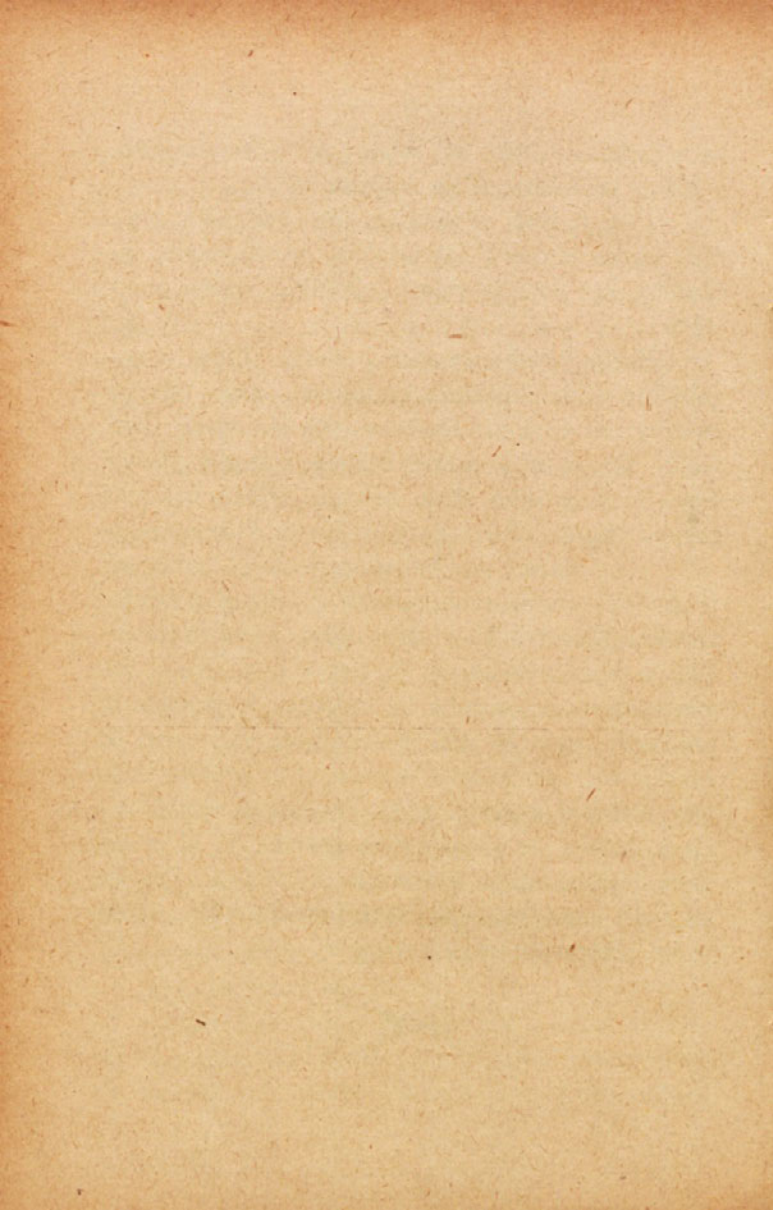
ne odhajaj. Jaz sem se sam», pravi žandarjema. «Ona je nedolžna. Olga, odpusti mi...»

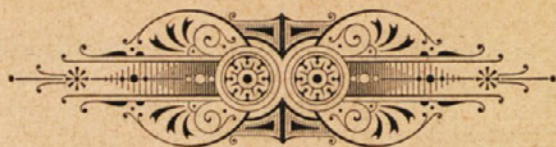
«Naj ti Bog odpusti... Ne verjemita mu», reče ter se obrne k žandarjema, ki sta stala, ne znajoča, kaj jima je storiti. «Pojdita, vodita me k očetu...»

Marija jo objame okrog vratú. Olga jo poljubi ter odide z jednim žandarjem, med tem ko je drugi še ostal pri ranjencu. Šla sta uprav skozi vrata, ko so se v cerkvi oglasili pobožni glasovi orgelj in je ljudstvo ukalo veselja: «Živijo naš novi gospod župnik. Živel Leško! Slava Žilinskemu!»

.... Slava! — Kakor zasmeh so odmevali ti glasovi odkritosrčne radosti v primeri z bridko resnico. Ljudstvo kliče slavo njim, ki so jo zaslužili, deželna pravica pa jih tira v ječo. Tam jim stkejo slavo iz zasmeha in trpljenja, iz sramote in ponižanja, njim in njih naslednikom, dà, vsem, ki zvesto stojé pri svojem narodu. Oni pridejo iz te ječe nedolžni v svojih očéh, pa obupni nad življenjem, katero ne pozna prave pravice, ki bi prizanesla nedolžnim in kaznovala krivičnike. Pravice pa bodo iskali še dalje, iskali zamán pri teh, kateri je ne priznavajo svoji krvi, svoji duši....

Zbirka črk
za raznovrstne posetnice.

1 *Andrej Konc. pl. Ticebran*

2 *Josip Cimperman*

3 *Urh grof Celjski*

4 *Dr. Fran Mandić*

5 *Anton Funtek*
c. kr. profesor

6

Karol Jung

7

Lavoslava Ragožinská

8

Ivan Resman

9

Šivka Majcen

10

Dr. Laginja

11

Dr. Tilšer

12

Dr. Josip Juraj Strossmayer

13

Marija Murnikova

14

Jean . Kukuljević-Sakcinski

15

Fran Rački

16

Andrej baron Winkler

17

Fran Erjavec

18

Jan Matejko

19

Čestimir Lang

20

Simon Gregorčič

21

Lujiza Pesjakova

pisateljica

22

Pavlina Pajkova

23

Zmagoslav Zvezdogorski

24

Fran Levstik

25

Josip Gorup

26

Josip Pagliaruzzi-Krilan

27

FRAN METELKO

28

Henrik Sienkiewicz

29

Ivan Hribar

30

Stanko Vraz

31

DAVORIN JENKO

32

Dr. B. IPAVEC

33

VIKTOR PARMA

34

DR. ANTE STARČEVIČ

35 IVAN pl. MAŽURANIĆ

36 IVAN pl. ZAJC

37 JOVAN HRANILOVIĆ

38 JAN LEGO

39 ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

40 А. ОСТРОВСКІЙ-СОЛОВЬЕВЪ

41 А. С. ПУШКИНЪ

42 ДРАГАН ЦАНКОВЪ

 Pri naročevanju zadošča številka te zbirke, da tiskarna vé, katere črke si je kdo izbral.
— *Posetnice izdelujemo v vseh velikostih na finem in najfinejšem kartonu v jako ukusnih šatuljah.*
Cena s poštnino vred 1 gld. do 1 gld. 20 kr.; z zlato obrezo, s črnimi kraji ali robom, v narodnih barvah primerno draže.

Goriška Tiskarna

priporoča :

„Primorca“ „Kažipot“
(80 kr.) (gld. 1.20)

„Knjižnico za mladino“

(Celoletno 1 gld. 80 kr.)

„Koledar za navadno l. 1895.“
Stane 25 kr.

Sprejemlje naročila za razne tiskovine po zahtevi.

Dalje priporoča raznovrstne izgotovljene
tiskovine za županstva, cerkvene, sodne
in druge urade.

Vse tiskovine za šole

v slovenskem, hrvatskem in italijanskem
jeziku.

*Ukusno izvršitev dela, hitro in pošteno
postrežbo po zmerni ceni zagotavlja lastnik*

A. Gabršček.

„Slovanska knjižnica“

izhaja v „Goriški tiskarni“ A. Gabršček v Gorici vsaki 15. dan v mesecu in snopičih povprečno 5 do 7 pol. — Cena znaša celoletno gld. 1.80, posamičnemu snopiču 18 kr., za naročnike pa po 15 kr. Naročnino je pošiljati naprej najmanj za 10 snopičev skupaj. —

Doslej so izšli sledeči snopiči, ki obsegajo:

17. — Izbrani spisi Václava Koscáka. I. — Poslovenil I. M. Frankovski in Rñý.
18. — Izbrani spisi Václava Koscáka II. —
19. — „Pošasti“. Česki spisal V. Beneš - Třehizský, poslovenil Z. Ž. Trbojski.
20. 21. 22. in 23. — „Zaobljuba“. Hrvaški spisal Ferd. Becić, poslovenil Pet. Medvešček. — „Štiri dni“, ruski spisal V. M. Garšin.
24. — I. „Čarovnica“, srbski spisal Velja M. Miljković, poslovenil Ivan Sivec. II. „Tri smrti“, pripovedka grofa L. N. Tolstega, poslovenil Podravski.
25. — Národne pripovedke v Soških planinah, zbral in napisal A. G. I.
26. — I. „Lotarijka“, hrvaški spisal Večeslav Novak. — II. „Izgubljeni sin“. Iz srbskega „Putnika“ l. 1862. — III. „Mrtvaška srajca“, Iz srbščine po F. Oberkneževiću v „Putniku“ l. 1862. — Vse tri poslovenil Simon Gregorčič ml.
27. — „Preskušnja in rešitev“ ali „Domá najbolje“, česki spisal X. Čekal, poslovenil Simon Gregorčič ml.
28. Petdesetletnica Simona Gregorčiča
29. — Národne pripovedke v Soških planinah, zbral in napisal A. G. II.
30. — Iz spisov Pavline Pajkove.
31. — Slike iz Prage, — česki spisal E. Herold, poslovenil Jos. Faganelj.
32. — I. „Ne bodimo lipov les!“. Česki spisal Fr. Pravda (Vojteh Hlinka), poslovenil Šimon Pomolov. — II. „Blazni goslar“, česki spisal Josip Kajetan Tyl, poslovenil A. Petrič.
33. — „Gardist“, česki spisal Alojzij Jirásek, posl. A. Benkovič.
34. — I. „Abla“. — II. „O nepravem času“, spisala Milena Mrazović, poslovenila Minka V—ć. — III. „Iz sela“, spisal Ksaver-Sándor Gjalski, poslovenil Kosec.
35. — „Gorjupa naša kupa“, poljski spisal Lucijan Tatomir („Luhawa“), poslovenil S. Tugomil. — „Kazančiči“. Povest iz življenja Bošnjakov. Hrvatski spisal Ivan Lepušić, poslovenil Ivan Čestim.r
36. — „V gradu in pod gradom“. Česki spisala Božena Nemčeva. Poslovenil Petrovič.
37. — „Godčevska Lizika“. Pripovedka. Česki spisal Vítězslav Hálek. Posl. Anonym. — „Olga Žilinska“. Slika iz borbe Slovakov za svoj narodni obstanek. Spisal Jan Janča. Poslovenil Pohorski.

Z zvezdico (*) zaznamovani snopiči so pošli.

OGLASNIK.

Cena oglasov znaša 8 kr. za vsako nonpareil-vrstico.
Večkrat po pogodbi.

„Goriška Tiskarna“

izdaja časopise „Soča“ gld. 4.40 kr. — „Primorec“ 80 kr.
„Knjižnica za mladino“, trdo vezana po 6 pol, gld. 1.80
ali 15 kr. snopič. — „Slov. knjižnica“ gld. 1.80 ali 18
kr. snopič. — „Kažipot“ po pokneženi grofovini goriški
in gradiški ter obmejnih krajih kranjskih, velja gld. 1.20,
s pošto 10 kr. več. — Koledar za navadno leto 1895., velja
25 kr., s pošto 28 kr.

Zaloga tiskovin za županstva, šole, cerkvene, poštne sodne
in druge urade. — Priporoča se za tisek računov, vabil,
vsporedov, posetnic v elegantnih šatuljah i. t. d.

Hausner & Lokar

v Gorici, Gosposka ulica 9.

zaloga usnja

iz lastne tovarne v Mirnu.

Vse potrebščine za čevljarje.

IVAN DEKLEVA

veletržec z vinom,

ima v svojih zalogah vseh
vrst domačih in istrskih vin.

Cene zmjerne.

JERNEJ KOPAČ

Solkanska cesta št. 9 - Gosposka
ulica št. 9 v Gorici.

Tovarna voščenih sveč. Vseh
vrst medeno pecivo. Priporo-
roča se cerkv. oskrbništvom.

ANTON JERETIČ

v Semeniški ulici in za vojašnico
v Gorici,

prodaja vseh vrst potrebščine za
pisarne, šole in urade. Zavod za
črtanje. - Knjigoveznica.
Izdeluje solske in druge knjižice.

Se odda.

Iščemo razprodajalcev za „Slov. knjižnico“.

Dajemo 20⁶/₁₀ popusta.